

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefd>

YIL: 2021
CİLT: 6
SAYI: 2

MAKALE BİLGİSİ

Gönderildiği Tarih: 15.11.2021
Kabul Tarihi: 22.11.2021
Yayımlanma Tarihi: 31.12.2021

ARTICLE INFO

Submitted date: 15.11.2021
Accepted date: 22.11.2021
Published date: 31.12.2021

e-ISSN 2547-9865

Krizler Fırsat Yaratır Mı? Covid-19 Sürecinde Akademik Kütüphaneler, Yenilenmiş Bir Vizyon: "MEF Üniversitesi Kütüphanesi"*

Do Crises Create Opportunities? Academic Libraries in the Covid-19 Process, a Renewed Vision: "MEF University Library"

Bahar Biçen Aras
Teknik Hizmetler Birim Sorumlusu,
MEF Üniversitesi Kütüphanesi,
arasb@mef.edu.tr,
0000-0002-2614-5529

Ramazan Çelik
Bilişim ve İletişim Teknolojileri Sorumlusu,
MEF Üniversitesi Kütüphanesi,
celikr@mef.edu.tr,
0000-0002-6509-3071

İpek Yazar
Kullanıcı Hizmetleri Kütüphanecisi,
MEF Üniversitesi Kütüphanesi,
yarari@mef.edu.tr,
0000-0001-7939-3019

Öz

Akademik kütüphaneler pandemi döneminde imkanları çerçevesinde hizmetlerini vermeye çalıştılar ve vermeye de devam etmektedirler. Dünya genelinde kapanmaya en hazır kütüphane türünün akademik kütüphaneler olduğu görüldü. Atlatılan şokun ardından zaten var olan hazır altyapı sistemleri sayesinde (VPN, uzaktan erişim, uzaktan eğitim gibi) kesintisiz bir şekilde hizmetlerini vermeye, bilimi, öğrenmeyi, araştırmayı ve araştırmacıyı desteklemeye devam ettiler. Kütüphane kullanıcıları ile iletişimlerini sosyal medya kanalları sayesinde kuvvetlendirir iken, talep edilen basılı kaynaklarının kataloglama işlemlerini evden yürüterek basılı kaynaklarının sayısını arttırmaya çalıştılar. Bu çalışmada MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nde pandemi döneminde e-kaynaklar, sosyal medya ve kataloglama alanlarında yapılmış çalışmalar anlatılmaya çalışılmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Akademik kütüphaneler; çevrim içi hizmetler; uzaktan hizmetler; uzaktan çalışma; COVID-19; MEF Üniversitesi Kütüphanesi.

Abstract

Academic libraries started to be used during the pandemic period and continue to be used. It is seen that the most kitchen library libraries that are closed in the world cuisine are the libraries. Thanks to the already existing infrastructure systems (such as VPN, remote access, distance education) of the shock, they were not able to support attendance, learning, research and researchers in the scope of education in the world. The information obtained using the information about the library can be used. In this study, it is a candidate for e-resources-based studies and studies in the MEF Library during the pandemic period.

Keywords: Academic libraries; online services; remote services; remote work; COVID-19; MEF University Library.

*: Bu makale çalışması MEF Üniversitesi Kütüphanesi 57. Kütüphane Haftası Etkinlikleri kapsamında 1.4.2021 tarihinde "Krizler Fırsat Yaratır Mı? Covid-19 Sürecinde Akademik Kütüphaneler, Yenilenmiş Bir Vizyon: MEF Üniversitesi Kütüphanesi" başlıklı çevrim içi seminerin genişletilmiş halidir.

i Bu makalenin araştırma ve yayın süreci "Araştırma ve Yayın Etiğine" uygun şekilde yürütülmüştür.

Giriş

MEF Üniversitesi İbrahim Arıkan Eğitim ve Bilimsel Araştırmaları Destekleme Vakfı tarafından kurulmuştur. Eğitim ve öğretim dili ağırlıklı İngilizce olmak üzere İngilizce ve Türkçe'dir. Dünyada tüm bölümlerinde Flipped Learning (Tersyüz Öğrenme) modelini uygulayan ilk üniversitedir.^{1 2 3} MEF Üniversitesi Kütüphanesi, üniversitenin eğitime başladığı ve ilk öğrenci aldığı 2014-2015 eğitim-öğretim döneminden itibaren hizmet vermeye başlamıştır. Kütüphane ana personeli 1 Direktör ve 3 kütüphaneciden oluşmaktadır. Normal çalışma dönemlerinde kütüphane hizmetlerine bağlı olarak ortaya çıkan personel ihtiyacına göre yarı zamanlı kütüphaneciler ve asistan öğrenciler çalıştırılmaktadır. Kütüphane dermesi üniversite eğitim sistemini destekleyecek şekilde elektronik kaynak ağırlıklıdır. Basılı kaynak sayısı 18.830, elektronik kaynak sayısı ise 527.530'dur. 1.500 m² kapalı alanı ve 350 kişilik oturma kapasitesine sahip olan kütüphanede 1 adet süper sesiz çalışma alanı ve 3 adet grup çalışma odası bulunmaktadır. Ayrıca halkla ilişkiler hizmeti olan sosyal medya platformlarını Kasım 2014 tarihinden itibaren aktif olarak kullanmaktadır. MEF Üniversitesi Kütüphanesi misyon ve vizyonuna uygun olarak akademisyen, öğrenci ve idari personele tam zamanlı; kütüphaneden yararlanmak isteyen dış kullanıcılara ise randevu sistemiyle belirli dönemlerde hizmetlerini sunmaktadır.⁴ Kütüphane aldığı önlemler sayesinde karşılaştığı acil durumlara hazır olarak hizmetlerini kesintisiz olarak sürdürmektedir.

COVID-19 salgını ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde görüldükten sonra Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre Dünya genelinde 11 Ocak 2020 tarihinde başlamıştır.⁵ Ülkemizde ise TÜBİTAK verilerine göre 10 Mart 2020 tarihi itibari ile salgın ilan edilmiştir.⁶ ⁷ Salgınının dünya çapında hızlı ilerleyişi ve Türkiye'de ilk vakanın görülmesi ile birlikte altyapı hazırlıklarını yapmış olan MEF Üniversitesi 11 Mart 2020 tarihinde eğitime çevrim içi olarak devam edeceğini ilan etmiştir. Bu süreçte artan tedbirler, kısıtlamalar, basılı yayın erişim sorunları ve eğitimin çevrim içi platformlarla yürütülmeye başlanması e-kaynak taleplerinin artmasına sebep olurken dünyanın birçok yerinde, bilgi ihtiyacı ve bilgi arama davranışı fiziksel den dijital ortama kaymıştır.

¹ <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>

² <https://www.mef.edu.tr/tr/kurucu-vakif-hakkinda#gsc.tab=0>

³ <https://www.mef.edu.tr/tr/flipped-learning#gsc.tab=0>

⁴ <https://library.mef.edu.tr/tr/vizyonumuz>

⁵ <https://covid19.who.int/>

⁶ <https://ankos.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/COVID-19-PANDEM%C4%B0-SONRASI-%C3%9CN%C4%B0VERS%C4%B0TE-K%C3%9CT%C3%9CPHANELER%C4%B0N%C4%B0N-YEN%C4%B0DEN-H%C4%B0ZMETE-A%C3%87ILMASI-REHBER%C4%B0.pdf>

⁷ <https://covid19.tubitak.gov.tr/turkiyede-durum>

COVID-19 salgını, ekonomi, eğitim, işletme, sağlık, iş ve benzeri alanlarda tüm dünya üzerinde trajik bir etki yaratmıştır (Medawar & Tabet, 2020, s. 1). Bu süreci atlatacak ve kayıpları en aza indirmek için kurumlar teknolojinin yardımı ile sanal ortama geçerek çevrim içi hizmetler sunmuş ve sunmaya devam etmektedir. Salgın, dünya çapında esnek çalışma düzenlemeleri ve dijital ekip iş birliği için yeni bir çağın başlangıç noktası olabilir (Waizenegger, McKenna, Cai, & Bendz, 2020, s. 439). Salgın başladıktan kısa bir süre sonra kütüphaneler yeni duruma uyum sağlamak için harekete geçmiştir. Kütüphanelerin ilk yaptığı ödünç verme, kütüphaneler arası ödünç verme, kataloglama ve referans hizmetleri gibi geleneksel hizmetleri garanti altına almak oldu: ödünç verme süresi uzatıldı ve bazı durumlarda evlere ödünç kitaplar gönderildi, çevrim içi kataloglama kolaylaştırıldı ve kütüphaneler arası ödünç verme sistemlerinde iyileştirmeler yapıldı (Tammaro, 2020, s. 218). Teknolojinin gelişmesi ile birlikte referans hizmetlerinin içinde sanal hizmetler de yer almaya başlamıştır. Sanal hizmetler; kütüphanecilerin, kullanıcıları ile iletişimlerini sağlarken, fiziksel anlamda bulunamadıkları ortamlarda, teknolojiyi kullanarak, elektronik yollarla referans desteğini verdikleri bir kütüphanecilik hizmetidir (Biçen Aras & Çolaklar, 2015). Sıkça kullanılan elektronik haberleşme araçları; e-posta, çevrim içi eğitim materyalleri, sanal toplantılar, sosyal medya araçları ve telefonu sanal hizmetler olarak sıralayabiliriz. Akademik kütüphanelerin öncelikli hedef kitlesinin öğrenciler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, genç kitlenin çokça vakit geçirdiği bu platformlar, kütüphanelerin kullanıcı odaklı olmasında önemli bir etkidir. Genç kullanıcılar artık zamandan ve mekandan bağımsız, ihtiyacı olduğu bilgiye dilediği anda ve hızla erişmek istemekte ve erişim ihtiyaçlarını ise ikinci nesil teknolojileri ile sağlamaktadırlar (Khan & Zainab, 2015, s. 2). Kütüphaneler salgın sürecinde ya da başka bir deyimle yeni normalde hizmetlerini geliştirerek sürdürmeye devam etmektedirler.

Kütüphane kaynaklarını erişilebilir hale getirme, bilişim teknolojileri hizmetleri ile çalışma, kullanıcıları ile iletişim kurma ve kurumsal sınırların ötesinde çalışma yolları tamamen değişiyor (Temiz & Salelkar, 2020, s. 366). Krizler, fırsat ve zorlukları beraberinde getirir. Dünya çapında etkili olan COVID-19 salgını her alanda olduğu gibi kütüphane hizmetlerinde farkındalık yaratmayı ve yeni yöntemler geliştirmeyi hızlandırmıştır. Özellikle üniversite kütüphaneleri, 1990'lı yıllarda günlük hayatımızda, iş ve işlemlerde köklü değişimlere neden olan bilgi teknolojisini hizmetlerinde kullanmaya başlamıştır. Bilgi teknolojisinin sunduğu imkanlar kütüphane hizmetlerinde “duvarsız kütüphaneler” (Kurulgan, 2013) terimini doğurmuştur. Bu yaklaşımla araştırmaların belli zaman aralıkları ile kısıtlanmasına karşı çıkan kütüphaneciler bu yöndeki çalışmalarını her geçen gün artarak hizmetlerini elektronik ortamda düzenlemişler ve 7/24 yaklaşımı ile hizmete sunmuşlardır. Bu çalışmalar dünyayı sarsan COVID-19 salgını sırasında kütüphanecilerin bu yöndeki çalışmalarının ne kadar değerli olduğunu bir kez daha fark etmemizi sağlamıştır. Bu çalışmada kütüphanecilerin salgın, afet gibi durumlarda sorun ve zorluklarla nasıl başa çıkabilecekleri ve dijital teknolojinin kullanımı ile hizmetlerini çeşitlendirerek nasıl yürütebilecekleri MEF Üniversitesi Kütüphanesi örnekleri

ile anlatılmaktadır. Salgın sonrası yeni normal süreçte kütüphanelerin karşılaşacağı sorunlar, alınması gereken tedbirler, uygulamalarda teknolojik değişimler, edinilen tecrübelerle bilgi ve teknoloji okuryazarlığı kullanılarak krizlerin fırsatlara dönüştürülmesi konusunda yol gösterici örneklerle yer verilmektedir.

Bilişim Teknolojileri ve E-Kaynaklar

Bilginin elektronik formattaki gelişimi 1950'lerde bilgisayarın icadı ile başlamış, ilk veritabanı 1960'ların başlarında oluşturulmuş (Borah, Koc, & Kalita, 2020, s. 1078) ve 1990 yılından sonra internet sayesinde elektronik içerikler her yerden erişilebilir olmuştur. Bu gelişmeler, araştırmacılar için basılı kaynaklara alternatif olanağı sağlamıştır. Günümüzde her üniversite, enstitü, araştırma kütüphanesi ve arşiv de dahil olmak üzere kaynaklarını dijitale dönüştürmektedir.

Fiziksel kaynaklara erişim imkânı olmadığı veya kullanılabilirlik imkânı sınırlı olduğunda, e-kaynaklara erişim ve kullanım ihtiyacı doğal olarak artmıştır (Mehta & Wang, 2020, s. 1083). Elektronik koleksiyonlar basılı kaynakların aksine, zaman ve mekân engeli olmadan sınırsız sayıda kaynağa erişim sağlama kapasitesine sahiptir. E-Kaynaklar, küresel salgın krizi öncesinde de bilgiye 7/24 erişimde önemli bir veri kaynağı olmuştur; ancak vazgeçilmezliği pandemi döneminde özellikle fark edilmiştir (Borah vd., 2020, s. 1081). Pandemi sürecinde elektronik kütüphane hizmetleri ile ilgili deneyimler ve gözlemler yükseköğretimde ve yükseköğretimin ayrılmaz parçası olan kütüphanelerin hizmetlerini elektronik olarak sunabilmeleri açısından da bir devrim yaratmıştır (Mehta & Wang, 2020, s. 1089).

Yayınevlerinin Ücretsiz Sunduğu Veritabanı İçerikleri + Deneme Veritabanı Erişimleri

COVID-19 salgını ile birlikte tüm dünya adeta durma noktasına gelmiştir ve bu durumdan en çok etkilenen sektörlerden biri de eğitim alanı olmuştur. Araştırmacılar açısından üniversiteler ve kütüphanelere erişim kısıtlandıkça basılı kaynaklara erişimde de büyük sıkıntı yaşanmıştır. Bu nedenle e-kaynaklara olan talep artmıştır (Borah vd., 2020, s. 1084). Salgın sürecinde araştırmada e-kaynakların önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Kullanıcıların kütüphane ortamını fiziksel olarak kullanamaması elektronik kütüphane hizmetlerinin gelişmesine önemli ölçüde katkı sunmuştur.

Pandemi yayınevleri ve araştırmacılar arasında dünya çapında eşi görülmemiş bir iş birliğine yol açmıştır. Bu süreç bilimsel araştırmalarda açık erişimin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Öte yandan bilim insanları kendi tarihlerinde bir ilki gerçekleştirerek, büyük çaplı küresel iş birlikleri ortaya koymaya başlamışlardır (Çimen, Gürdal, Çuhadar, & Akbaytürk Çanak, 2020, s. 178). Kriz başlar başlamaz, yayınevleri e-kaynak sağlama hizmetleri konusunda kütüphanelere yardımcı olmak için hızlı davranarak kısa bir süre için çok çeşitli elektronik kaynakları ücretsiz ve açık erişim olarak kullanıma sundular (Huffman, 2020, ss. 322–323). Salgın öncesinde, yayınevleri 30 – 60 – 90 günlük deneme erişimine açtıkları birçok

veritabanını 6-12 aylık olarak sınırlı veya sınırsız olmak sureti ile erişime açtı. Hızlı aksiyon alan 30'dan fazla yayınevi ilk etapta COVID-19 içeriklerini (makale, dergi ve e-Kitaplar) ardından ise bütün içeriklerini ücretsiz açtıklarını paylaştılar. Ancak yayınevleri Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya'ya sundukları içerikler ile diğer coğrafyalara Asya, Ortadoğu ve Güney Amerika'ya sağladıkları içeriklerin farklı olmasına rağmen deneme veritabanları ile kütüphane koleksiyonları hiç olmadığı kadar çeşitlenerek genişletildi. Koleksiyonların konu alanlarının genişlemesi ve içeriklerin zenginleşmesi e-kaynak sağlamada büyük rahatlık yaratırken, kullanım ve indirmeler büyük artış gösterdi. Pandeminin ilk süreci ile birlikte sadece COVID-19 içerikleri ya da bütün içeriklerini erişime açan birçok yayınevi erişimleri kapatmayarak bu sürece halen katkı sağlamaya devam etmektedirler.

Yayınevleri bu sürece bir yandan destek olurken diğer yandan ürünlerini tanıtmaya fırsatını da yakalamışlardır. Destek amacı ile ücretsiz erişime açılan elektronik veri tabanlarına erişimlerin kesilmesi kütüphaneleri ve kütüphanecileri olumsuz etkileyecektir. Kullanıcılar erişimlerin kesilmesini takiben kütüphanelere erişim talebi isteyecek, bütçesi kısıtlı olan ya da yeteri kadar bütçesi olmayan kütüphaneler bu taleplere cevap veremeyeceklerdir. Buna bağlı olarak iyi girişim, kütüphaneleri bütçe bakımından zorlasa da farklı bilgi kaynaklarını kullanıcılarına sunma çözümü aramaları bakımından çok önemli görülmektedir.

Öte yandan salgın sürecinde kullanım yoğunluğu ve indirme oranlarının artması nedeni ile yayıncılar veri tabanlarının kullanım şartlarını ve kısıtlandırılmış politikalarını gözden geçirmeye başlamıştır. Bu durumun ilerleyen zamanlarda kütüphanelerin karşısına kaynaklara erişim kısıtı ya da daha fazla abonelik ücreti olarak çıkması beklenmektedir.

e-Kaynak Sağlamada Yeni Ulusal ve Uluslararası Girişimler

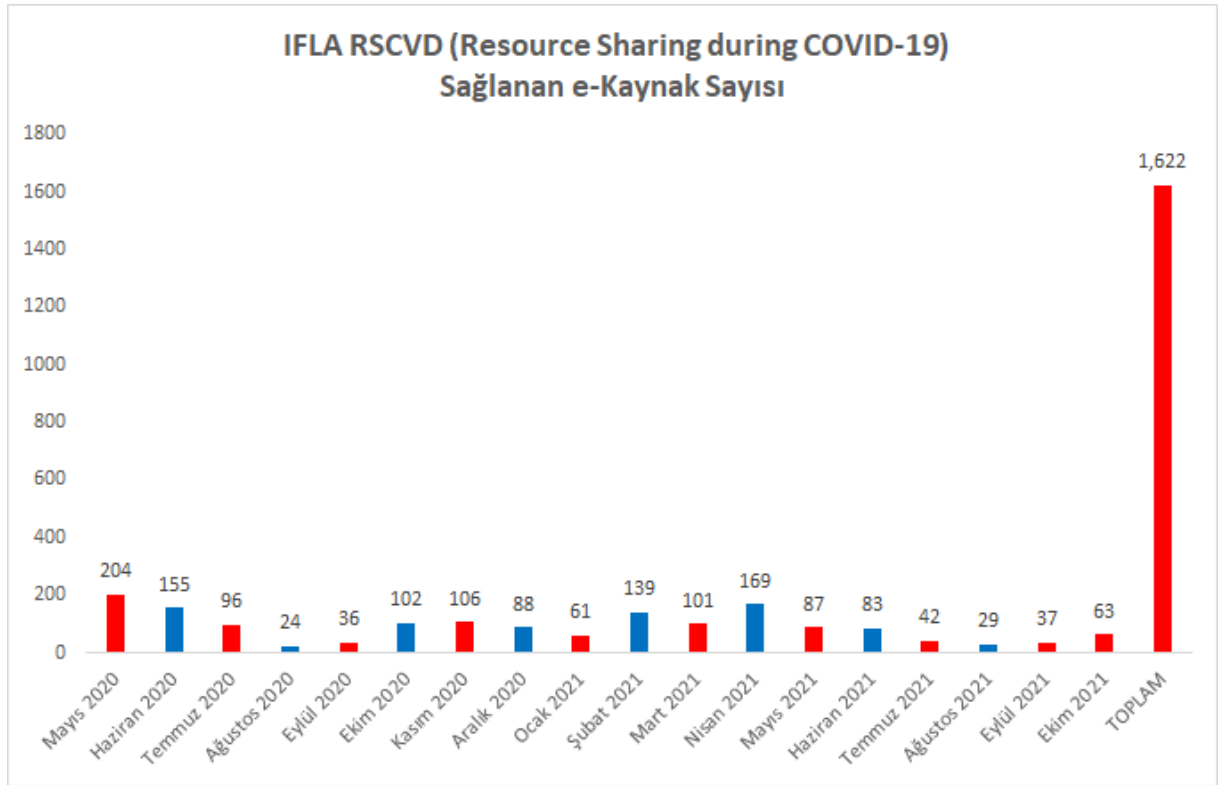
Kütüphane koleksiyonunda bulunmayan bilgi kaynaklarının, diğer kurumlardan bu kurumların ödünç verme kurallarına bağlı olarak sağlanması kütüphaneler arası iş birliği olarak tanımlanabilir. Son zamanlarda kütüphanelerle ilgili Sivil Toplum Kuruluşlarına bağlı konsorsiyumlar ortak çalışmalar yapmaktadır. Yapılan bu çalışmalar ile beraber pandemi sürecinde iş birliğinin geliştirilmesi için yeni çalışmaların yapılmasında tetikleyici bir rol oynamıştır. ANKOS İş Birliği Grubu tarafından pandemi sürecinde kütüphanelerin bilgi ihtiyacını karşılamalarına olanak sağlamak için ANKOS İmece Belge Sağlama adı ile bir elektronik doküman paylaşım hizmeti kullanıma sunulmuştur (Çimen vd., 2020, s. 175). Kütüphanelerarası İş Birliği (Interlibrary Loan (ILL)) hizmetlerinde çevrim içi ortamda yer alan makale, kitap bölümü ve tez taleplerinin sağlanması "KİTS, TÜBESS, ANKOS İmece" ile ulusal düzeyde devam ederken, Resource Sharing During COVID-19 (IFLA-RSCVD) girişimi ile ücretsiz e-kaynak sağlama uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Dünya genelinde ulusal ve uluslararası olarak IFLA RSCVD aracılığı ile 13.582 makale talebinin 7.996'sı, 3.951 kitap bölümü talebinin 1.953'ü sağlanmıştır. Toplam e-kaynak talebi 17.533, sağlanan ise 9.949'dur. Türkiye genelinde ise ulusal olarak ANKOS İmece aracılığı ile

336 makale, 207 kitap bölümü ve 7 tez sağlanmıştır ("Kütüphanelerarası İş birliği Takip Sistemi (ILL)", 2021).

ANKOS İmece e-kaynak talep ve sağlama işlemleri KİTS platformu üzerinden gerçekleşmektedir. MEF Üniversitesi Kütüphanesi bugüne kadar ANKOS İmece girişimi için 3 makale 1 adet kitap bölümü olmak üzere toplamda 4 adet e-kaynak sağlarken diğer kurumlardan 1 adet makale temin edilmiştir. Normal koşullarda KİTS istekleri kurum seçilerek yapılırken ANKOS İmece taleplerinin kayıtlı bütün kurumlara düşmesi nedeni ile sağlama sürecinde hız kazanarak ulusal düzeyde e-kaynak sağlama hizmetleri halen devam etmektedir. ANKOS İmece ve IFLA RSCVD altında yapılan kaynak sağlama ve paylaşım çalışmaları ANKOS'un 18 Kasım 2020 tarihinde düzenlediği VI. Ulusal Online Akademik Kaynak Paylaşım Çalıştayı - Panel 5'te ele alınmış, ayrıntıları ile anlatılmıştır ("ANKOS - VI. Ulusal Online Akademik Kaynak Paylaşım Çalıştayı - Panel 5, 16-18 Kasım 2020", 2020).

IFLA Doküman Sağlama ve Kaynak Paylaşımı (Document Delivery and Resource Sharing (DDRS)) Daimî Komitesi, COVID-19 salgını süresince uluslararası kaynak paylaşım faaliyetlerini kolaylaştırmak için 21 Nisan 2020 tarihinde başlattığı ve 31 Ağustos 2020 tarihine kadar sürecek yeni bir girişim olarak başlayan bu hizmeti sonlandırmadan devam etme kararı almıştır. Olağanüstü COVID-19 koşullarında kütüphaneler için yeni kaynak paylaşım hizmeti gönüllülük esasına göre yapılmakta olup 100'ün üzerinde kurumdan 130 gönüllü kütüphaneci tarafından yürütülmekte olup, her geçen gün katkı sunan kişi ve kurum sayısı artmaktadır. Bu girişim sayesinde ulusal ve uluslararası alanda ücretsiz kaynak paylaşımı gerçekleşmektedir. Bu girişimden yararlanmak için içerik sağlama ya da üyelik koşulu aranmamaktadır. Sistem üzerinden dileyen kütüphane ve kütüphaneci makale ve kitap bölümü talebinde bulunabilmektedir. Makale istekleri <https://rscvd.org>, kitap bölümü istekleri ise <https://rscvd.org/book> adresleri üzerinden yapılmaktadır. MEF Üniversitesi Kütüphanesi IFLA- RSCVD girişimine (01 Mart 2020-31 Ekim 2021) tarihleri arasında 1.622 e-kaynak (makale ve kitap bölümü) sağlamış ve bu sistem üzerinde kaynak sağlayan 100'ün üzerinde kurum arasında ikinci sırada yerini halen korumaktadır (Çelik, 2020). (Grafik1).

Grafik 1. IFLA RSCVD (Resource Sharing during COVID-19) sağlanan e-kaynak sayısı

Çevrim İçi Eğitimin Önemi, Kullanıcı Eğitim Talepleri, Eğitimin Kazanımları, Değişim ve Dönüşüm

Geleneksel öğretme ve öğrenme süreci, bilgi ve iletişim teknolojisinin (BİT) gelişmesi ve internet hizmetlerinin artan kullanımından bu yana değişmektedir. Süreç, artık sınıfın dört duvarı ile sınırlı değildir. E-öğrenimin insanları, bilgileri, becerileri ve performansı dönüştürme potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir (Borah vd., 2020, s. 1077). Salgın nedeni ile eğitim politikası, teknolojik altyapısı ve eğitim materyallerinin çevrim içine dönüşmesine sebep olmuştur. Normal koşullarda MEF Üniversitesi Kütüphanesindeki toplantı odalarında, sınıfta veya çevrim içi olarak gerçekleştirilen kullanıcı eğitimleri kısıtlamalarla birlikte tamamen çevrim içi eğitim ortamında verilmeye başlanmıştır.

Bilgi okuryazarlığının önemi her alanda olduğu gibi akademik kurumlarda da artan bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır (Sukula, Ambedkar, & Babbar, 2020, ss. 5–6). Salgın sürecinde bu eksikliğin giderilebilmesi e-kaynak hizmetlerinin sorunsuz yürütülebilmesi, edinilen bilgilerin doğru yorumlanması için bu alanda da eğitim ve planlamalar yapılmıştır. Ayrıca çevrim içi eğitim ve öğretime uyum sağlanırken MEF Üniversitesi Kütüphane hizmetlerinin de nasıl olacağı konusunda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bütün bu gelişmelerle birlikte kütüphane hizmet ve olanaklarının zaman ve mekân kavramı olmaksızın sorunsuz bir

şekilde eğitimlerle kullanıcı beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması, basılı kaynak ihtiyacının en aza indirilmesi ve bu nedenle e-kaynaklardan daha fazla yararlanabilmeleri için kullanıcı eğitimlerinin yoğunlaştırılmasına karar verilmiş ve bir eylem planı oluşturulmuştur. Gelen eğitim talepleri takvimlendirilmiş ve eğitimler bu takvime uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Eğitim sayılarının artmasına paralel olarak ulaşılan kullanıcı sayısı ve erişim sağlanan e-kaynak sayılarında artış olmuştur. Bu süreçte eğitim içeriklerinin kullanıcılarda önemli bir farkındalık sağladığı gözlemlenmiştir.

Başarı ve zorluklara ayak uydururken, etkin, güvenli ve kaliteli hizmetlere sahip olmak için eğitim sektöründe kütüphane hizmetlerinin sağlanmasına bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikleri dahil etme ihtiyacı vardır (Mageto, 2021, s. 1). Kütüphanelerin değişen senaryosu, salgının bir sonucudur (Sukula vd., 2020, s. 1). Pek çok yerde, tüm eğitim kurumlarının (üniversiteler, kolejler, okullar ve hastaneler) öğrenim faaliyetleri çevrim içi bir foruma aktarılmıştır. Bu değişen ortamda, elektronik kaynakların rolü daha da hayati hale gelmiştir (Ali vd., 2020, ss. 1–2). E-kaynak koleksiyonlarının genişlemesi ve çeşitlenmesi, değişen eğitim koşulları ile birlikte e-kaynak kullanımına ihtiyaç duyan kullanıcıların talepleri çeşitli ortam ve platformlar üzerinden (kütüphaneciye sor, e-posta, sosyal medya, iş ve mobil telefon) kütüphaneye iletilmiştir. Gerek akademik personelin ders içi eğitim talebi, gerekse öğrencilerin birebir eğitim talepleri planlanarak kullanıcıların bildiği, kullandığı platformlar üzerinde kullanıcı odaklı bir yaklaşımla eğitimler gerçekleştirilmektedir. Eğitim sayısı artış gösterirken eğitim konuları ise her geçen gün çeşitlenmeye başlamıştır. MEF Üniversitesi Kütüphanesi'ne gelen eğitim talepleri gruplandırıldığında aşağıda yer alan konularda eğitimlerin yoğunlaştığı görülmektedir:

- E-Kitap koleksiyonuna erişim ve kullanım
- Veritabanları
- Kampüs dışından erişim
- Referans yönetim sistemleri
- Konu alanlarına göre dergi seçimi / Dergi kalitesi (Q1-Q2-Q3-Q4) - (Etki değeri = Impact factor)
- Araştırma projesi nasıl hazırlanır?
- Yazar ID eğitimi
- İntihal denetim eğitimi
- Basılı kitap koleksiyonuna erişim ve kullanım eğitimi
- Bibliyometri çalışmaları eğitimi
- MEF Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv Sistemi eğitimi vb.

Günümüzde dijitalleşmiş bir dünyaya doğan ve bunu hayatının her alanında kullanan bir kuşak var. Ancak eğitim süreçlerinde ve sonrasında gelen taleplerden bu kuşağın teknoloji ve sosyal medyayı çok iyi kullanabildiği, akademik içeriklere erişim için ise kütüphane kullanıcı eğitimlerine ihtiyacı olduğu gözlenmiştir.

E-kaynaklar, e-öğrenmeyi çok daha kolay bir süreç haline getirmiş, araştırmada süreçleri hızlandırarak kolaylaştırmıştır. Ancak kullanıcıların güvenli bilgiye erişim konusunda dikkatli olmaları gerektiği ve eğitime ihtiyaçları olduğu da ayrı bir gerçektir. Araştırmanın kalitesini artırmak için MEF Üniversitesi Kütüphanesi e-kaynakların kullanımı ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda kullanıcı eğitimi vermeye başlamıştır. Kullanıcı eğitimin amacı; mevcut ve potansiyel kullanıcıları mevcut bilgi kaynaklarından haberdar etmek, bilgiye karşı olumlu davranışlar edinmelerini sağlamak, bilgi kaynaklarını kullanmaları için onları yönlendirmek ve bu kaynakların kullanabilmeleri için gerekli becerileri kazandırmaktır (Cribb, 1981, s. 90). Kullanıcı eğitimlerinde gereksinimler tespit edilmekte, eksik olan yönler tamamlanmakta, kullanıcıların bilinçlendirilmesi ve gereksinim duydukları kaynaklara kolayca erişim sağlayabilmeleri için beceri kazandırılmaktadır (İspir & Markuş, 2017, s. 93). COVID-19 salgını nedeni ile insanların yaşam biçimleri önemli ölçüde değişmiştir. Salgın öyle bir durum yaratmıştır ki, insanlar uzun süre evlerinden çıkamamıştır. Böyle bir durum insanların hayatının her alanında pek çok değişikliği beraberinde getirmiştir. Akademik amaçlı bilimsel bilgi arayışı, öğrencileri bilgi almaya zorlamaktadır (Sukula vd., 2020, ss. 5–7). MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nde kullanıcıların bilgiye erişimini kolaylaştırmak ve kaynakları verimli kullanımları için gerçekleştirilen eğitimler sayesinde kullanıcılar her yerden Kampüs Dışı Erişim Sistemi'ni, keşif aracını kullanarak konu ve kaynak aramalarını yapabilmekte, açık erişim içeriklerinin güvenilirliği sorgulayabilen ve referans yönetim sistemlerinden (Mendeley, Wizdom.ai, Zotero) biri ile kaynakçalı ödevler hazırlayabilmektedirler. Salgın sürecinde kısıtlamalar, yeni sistemlere uyum, kullanıcı alışkanlıklarının değişme zorunluluğu ile birlikte gerçekleştirilen eğitimler sonucunda kullanıcıların kazanımları veya değişim ve dönüşüm durumları aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Öğrenci iletişim becerileri artmıştır.
- Çeşitli iletişim kanallarını kullanarak kütüphaneciye ulaşabilen bir kitle oluşmuştur.
- Eğitim talep ve sorularında artış olmuştur.
- Soru sorma şekli ve soru içerikleri değişmiştir.
- “Kampüs Dışından Erişim sağlayamıyorum.”, “Şifrem nedir?”, gibi sorular oldukça azalmıştır.
- Veritabanlarında tek tek arama yapmak yerine keşif aracı ile araştırma yapılmaya başlanmış, keşif aracı farkındalığının ardından hangi veritabanını kullanmalıyım sorusu azalmıştır.

- Keşif aracı filtreleme özelliği, araştırma yöntemleri, yardımcı ipuçları (Boolean Operators vb.) ile araştırmanın kolaylığı anlaşılır hale gelmiştir.
- Açık kaynak ve açık bilim içeriklerinin farkına varılmıştır.
- Güvenilir kaynak algısı oluşmuş ve hakemli dergi içerikleri kullanılmaya başlanmıştır.
- Bir üst seviye araştırma yapılmaya başlanmıştır ("Hakemli dergi" - "Dergi Kalitesi - Q1, Q2, Q3, Q4" – "Etki Değeri" - "Journal Citation Report" – "Scimago Journal & Country Rank"- "Web of Science").
- Referans Yönetim Sistemi (Mendeley, Wizdom.ai, Zotero) destekli ödevler hazırlanmaya başlanmıştır.
- İntihal denetimi göz önünde bulundurulmuş ödevler hazırlanmaya başlanmıştır.
- MEF Üniversitesi'nde Flipped Learning eğitim sisteminin olması nedeni ile kullanıcıların çevrim içi eğitimlerde uyum sorunu yaşamaması, eğitimlerin başarılı olması ve sürekliliğini sağlamıştır.
- Salgın sürecinde (01 Mart 2020 - 31 Ağustos 2021) tarihleri arasında 111 Eğitim gerçekleştirilmiş, bireysel ve toplu olarak gerçekleştirilen yüz yüze ve çevrim içi eğitimlerinde öğrenci, öğretim görevlisi ve öğretim üyesi dahil 1.245 kişiye ulaşılmıştır.
- Bu eğitimlerde bilgi okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığının önemi anlaşılmış, bununla birlikte içerik kullanımı uygulamalarla anlatılmıştır.

Kütüphane deyince zihinlerde imgelenen, şekillenen ve içinde sadece kitap ve diğer basılı kaynakları barındıran bir kütüphane algısı vardır. Ayrıca insanın aklına kütüphane deyince kavram ve içerik olarak da oldukça geleneksel yapılar ve içerikler gelmektedir (Tonta, 2009, s. 321). Bu durum X ve önceki kuşaklar için böyle olsa da Y - Z kuşakları için kütüphane kavramı ve içeriği farklıdır. Kullanıcılar, pandemi sürecinin zorlu koşulları ve kütüphane eğitimleri sayesinde kullanılan teknoloji, iletişim kanalları, değişen - gelişen kütüphane olanakları, hizmet süreçleri, farklı erişim şekillerinin uygulamalı kullanımı sonucunda kütüphane hizmet ve olanaklarının sadece basılı veya elektronik makalelerden ibaret olmadığını farkına varmışlardır. Bütün bunların yanı sıra kütüphane koleksiyonlarında günlük gazete, bülten, kanun, içtihat - tüzük, rapor, video, e-kitap vb. bir çok içeriğin yer aldığı görülmüş ve kullanılmaya başlanmıştır. Sonuç olarak, hibrit koleksiyonlara sahip kütüphanelerin COVID-19 krizine iyi yanıt verdiği rahatlıkla söylenebilir (Rafiq, Batool, Ali, & Ullah, 2021, ss. 5–6).

Pandemi öncesi ve sonrası dönemde örnek bir dönem kıyaslaması yapılarak gerçekleştirilen eğitim ve erişilen kullanıcı istatistik verileri incelendiğinde, verilen eğitim sayısı ve eğitimi alan kişi sayısındaki artış ile kullanıcıların kütüphane kaynaklarını daha doğru ve daha fazla kullandıkları görülmüştür. Bu durum kütüphane yönetimi tarafından eğitimin kazanımları ve dönüşümünün sonucu olarak değerlendirilmektedir. Bu kazanım durumları aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 1.

Pandemi öncesi ve sonrası dönemde eğitim sayıları, erişilen kişi sayıları

Eğitim Dönemi	Eğitim Sayısı	Eğitim Alan Kişi Sayısı
2019 Mart - 2020 Şubat (Pandemi Öncesi)	33	517
2020 Mart - 2021 Şubat (Pandemi Sonrası)	101	10.78

Pandemi süresince özellikle sokağa çıkma yasağı ve kapanmaların yoğunlaştığı dönemlerde kullanıcı eğitim ihtiyaçları artmıştır. Sadece ders içerikli eğitim yerine kullanıcı ihtiyaçlarına göre birebir ya da küçük gruplar halinde eğitimler verilmiştir. Bu eğitimler sayesinde kullanıcı tercih ve alışkanlığına göre aşağıda detayları yer alan farklı uzak erişim programları kullanılarak eğitimler gerçekleştirilmiş iletişim kanallarının çeşitlenmesine olanak sağlanmıştır.

Geleneksel iletişim kanalları yerine “kullanıcı odaklı yaklaşım” benimsenmiş, kullanıcının alışkanlıkları ve bilgiye erişim tercihleri göz önüne alınmış ve birebir iletişim kurularak ve eğitimler gerçekleştirilmiştir. Kullanıcıların bildiği, aşına olduğu güncel iletişim kanalları ile eğitim veriliyor olması soru sormaktan çekinen öğrenciye güven oluşturarak aynı öğrenci veya öğrencilerin farklı ödev ve konularda tekrar eğitim talebinde bulunmasına sebep olmuştur. Kullanıcı eğitimlerinde kullanılan iletişim araçları şunlardır: AnyDesk, Bb-Collaborate, Google Meet, Microsoft Teams, TeamViewer ve ZOOM.

Kampüs Dışı Erişim Sistemlerinin Yaygınlaşması ve Değişim Zorunluluğu

Pandemi süreci, eğitim sistemini ve kullanıcıları ne kadar etkilediyse kütüphanecileri ve hizmet şekillerini de o kadar etkileyerek değişime zorlamıştır. Kullanıcı eğitimleri ile sağlanan farkındalıklar sonrasında kullanıcıların saat farkı gözetmeksizin gönderdiği e-posta ve kütüphaneciye sor mesajları, yine saat farkı gözetmeksizin yanıtlanmıştır. Bu süreçte yoğun ve süresiz bir mesai kavramı ortaya çıkmıştır. Mevcut pandemi sadece yaşam tarzımızı değil, aynı zamanda öğrenme kalıplarını ve uygulamalarını da değiştirmiştir. Tüm sektörlerde olduğu gibi, kütüphaneler de fizikselden dijitale doğru bir paradigma kayması yaşamaktadır (Rafiq vd., 2021, s. 6). Yeni normal sürece geçişte kampüs dışından e-kaynaklara erişim ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Kampüs Dışı Erişim Sistemi ve LDAP

entegrasyonu ile kullanıcılarına aboneliği olduğu 42 veritabanı içeriğinin tamamına zaman ve mekândan bağımsız kampüs içi ve dışı erişim hizmeti sunmaktadır.

E-Kaynak Kullanımının Artması (Kullanım Yönetimi ve Raporlanması)

Pandemi öncesi ve sonrası dönemlere ait veritabanı kullanımları detaylı olarak incelendiğinde, bir önceki yıla göre veritabanı kullanım ve içerik indirme oranlarında %60'a varan bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu oranların yüksek olmasının başlıca sebepleri şunlardır:

- Eğitim ve erişilen kullanıcı sayılarının fazla olması,
- Bölümlere göre veritabanı duyurularının Blackboard, e-posta, kütüphane web sayfası ve sosyal medya üzerinden yapılması,
- Kütüphane web sayfası ve diğer sunucuların MEF Üniversitesi Kütüphanesi Teknoloji Birimi tarafından yönetiliyor olması.
- Normal şartlarda kütüphaneyi hiç ziyaret etmeyen kullanıcıların kendi talebi veya akademisyenin kütüphane eğitim talebi üzerine kütüphane hizmet ve olanaklarının farkına varması,
- Kullanıcının aboneliğinden haberdar olmadığı ancak eğitim esnasında farkına vardığı veritabanlarının kullanılmaya başlanması,

- Kampüs Dışı Erişim Sistemi ile e-kaynaklara erişim engelinin olmadığı görülmesi.

Veritabanı abonelikleri ve e-kaynak kullanımı ne kadar önemli ise istatistiklerin takibi ve raporlanması da bir o kadar önemlidir. Her alanda olduğu gibi ölçülemeyen bir şey yönetilemeyeceğinden abone olunan veri tabanlarının istatistiklerinin alınabiliyor, ölçülebilir ve yönetilebilir olması gerekiyor. Veritabanları raporlamasının temel olarak kütüphanelere getirileri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

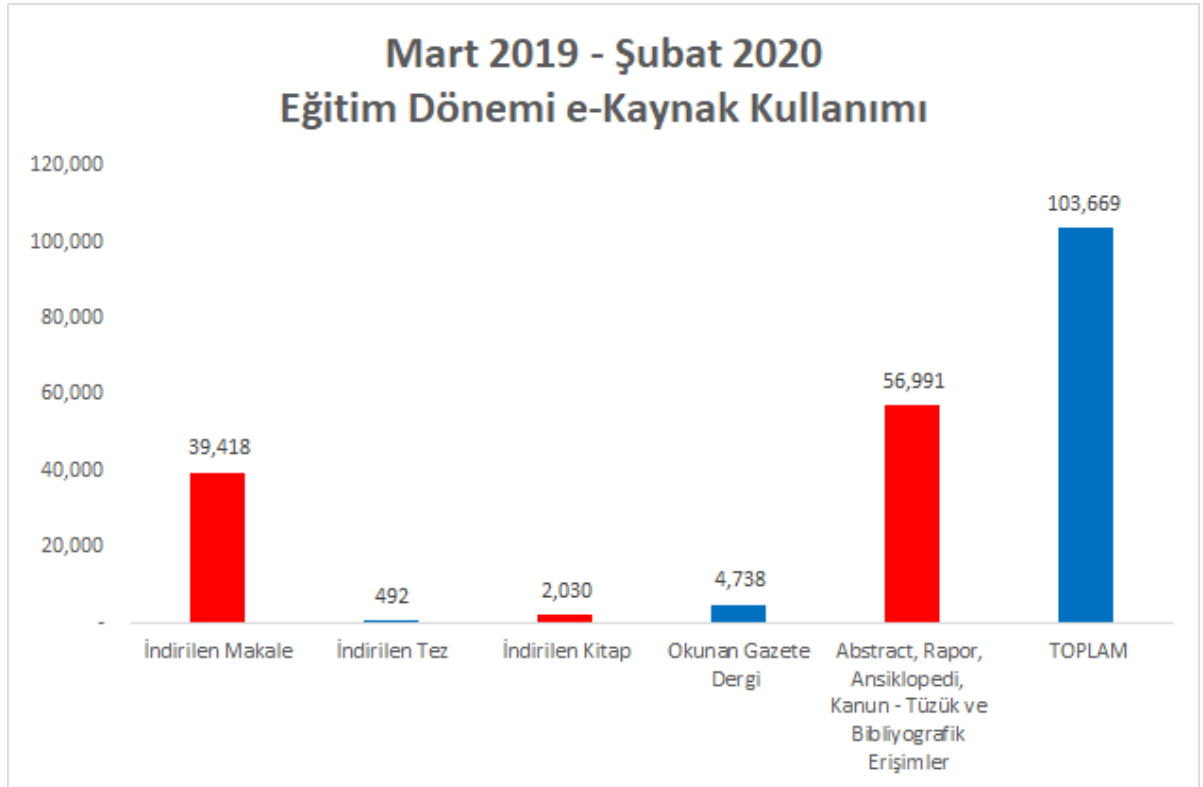
- Ölçebilmek,
- Düşük kullanımı tespit edilen konu ve alanlar için eğitimler planlayabilmek,
- Değerlendirme ve seçim kriterlerini belirlemek,
- Yeni dönemde aboneliğin devam edip etmeyeceği kararını vermek,
- Yeni abonelik ihtiyaçlarını tespit etmek,
- Koleksiyonun içerik tespitini yaparak eksik konuların teminini sağlamak,
- Kullanım performansını ölçmek,
- Uygun fiyat modellerinin geliştirilmesi ve tanımlanmasını sağlamak,
- Maliyet hesaplaması yapabilmek.

MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nde, bilgi okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı becerileri ile yeni nesil raporlama yöntemi olan Counter 5 kullanılarak pandemi öncesi ve

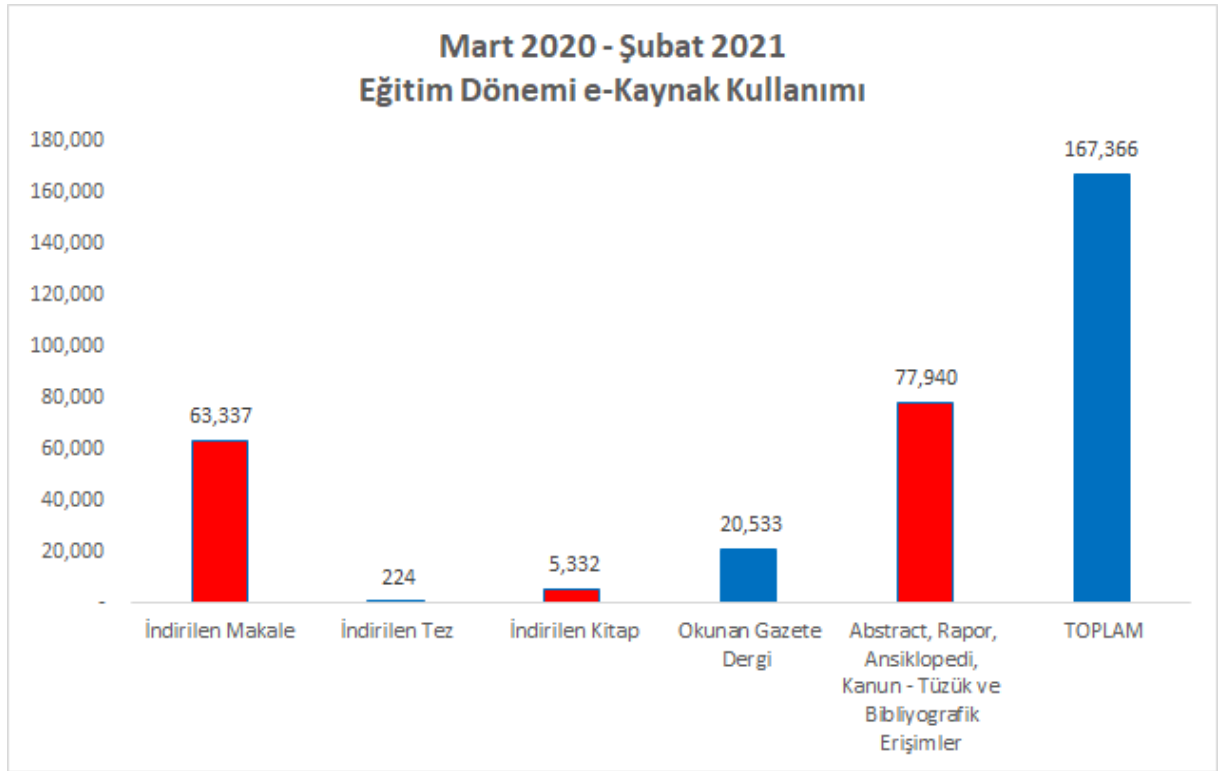
pandemi dönemi raporları karşılaştırılmıştır. Örneğin; bu karşılaştırma sonucunda e-kaynak kullanım sayılarına bakıldığında ciddi bir artış gözlenmiştir. İstatistikler detaylı incelendiğinde bu artış savunma, teknoloji, mühendislik (STM) grubunda yüksek oranda görülürken, sosyal bilimlerin bazı alanlarda durumunu korumuş, bazı konu ve alanlarda ise düşüş olduğu gözlenmiştir. Burada bahsedilen yeni raporlama sistemi Counter 5'e ait temel bazı özellikler aşağıdaki gibidir:

- Kullanım istatistiklerinin yanı sıra analiz imkânı,
- Kampüs içi ve kampüs dışı erişim ölçümleri erişim kanalları,
- Açık erişim veya deneme erişimleri içeriklerine ait kullanım istatistiklerinin alınabilmesi,
- Bir yayınevinin birden çok platformuna ait kullanım istatistiklerinin tek bir rapor ile alınabilmesi,
- Metrik raporlar alınabilmesi
- HTML, PDF, CSV ve Excel formatında raporlama imkanıdır.

Pandemi öncesi ve sonrası dönemde örnek bir dönem kıyaslaması yapılarak e-kaynak kullanım istatistikleri incelenmiştir. İki dönem arasındaki e-kaynak kullanım farkı Grafik 2 ve Grafik 3'te verilmiştir.

Grafik 2. Mart 2019 - Şubat 2020 Eğitim dönemi e-kaynak kullanımı

Grafik 3. Mart 2020 - Şubat 2021 Eğitim dönemi e-kaynak kullanımı

Sosyal Medya

21. yüzyılın teknolojileri ile beraber yaşanan teknolojik dönüşüm ve gelişim kütüphanelerin hizmetlerine de yansımıştır. Geleneksel yöntemler ile zaman ve mekâna bağlı olan kütüphane hizmetleri günümüzde hibrit olarak yürütülmektedir. Salgın nedeni ile zorunlu olarak geleneksel hizmetlere ara verilen kütüphanelerde kullanıcılar ile sağlıklı bir iletişim sürecini yönetmek için sosyal medya platformlarına ve sosyal medya kütüphanecilerine büyük rol düşmektedir. Normalde MEF Üniversitesi Kütüphanesi sosyal medya faaliyetlerine önem vermekte ve düzenli paylaşımlarda bulunmaktadır. COVID-19 nedeni ile evlerine kapanmak zorunda kalan kullanıcılar için düzenli paylaşımlar yapmak, sosyal medya üzerinden bağ kurmak ve iletişimi devam ettirmek daha önemli bir hale gelmiştir. MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nin sosyal medya platformlarını kullanma nedenleri şunlardır:

- Kurum içindeki paydaşları ile olan iletişimi sağlamak ve geri dönüşler almak.
- Mevcut kütüphane hizmet ve faaliyetlerinin tanıtımını yapmak.
- Gündemi ve eğilimleri takip ederek, kaynaklarının tanıtımını ve farkındalığını sağlamak.
- Kütüphaneyi tanıtıcı görsel medya (fotoğraf, video, kısa video ve hareketli imaj) paylaşımı yapmak.

- Kütüphane basılı kitap ve elektronik kaynak koleksiyonlarını tanıtıcı bilgiler sunmak.
- Kütüphane personelinin yapmış olduğu akademik faaliyetler hakkında bilgi sunmak.
- Kütüphane oryantasyonlarını tanıtmak ve desteklemek.
- Potansiyel kullanıcılarla iletişime geçmek.
- Kurum dışı paydaşlar ile olan iletişimi sağlamak ve geri dönüş almak.

Kütüphanelerin kullanıcı ile iletişimlerini sağlamak için sosyal medyayı tercih etmelerinin nedeni sosyal medyanın daha çok erişilebilir, kullanılabilir, yenilikçi, özgürlükçü ve kalıcı olmasıdır (Biçen Aras, 2014, ss. 24–25).

Kullanıcı Hizmetleri Birimi'nin içeriklerini her ay başında hazırladığı gönderiler sosyal medya hesaplarından paylaşılmaktadır. Hazırlanan gönderilerin içerik kontrolleri ve düzeltmeleri Kütüphane Direktörünün onayından geçtikten sonra paylaşılmaktadır. Paylaşımların dili, bağlı olunan kurum sosyal medya hesapları ile paralellik göstermektedir. Sosyal medya gönderileri, üniversite Kurumsal İlişkiler Direktörlüğü tarafından yapılan paylaşımlarla desteklenmektedir. MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nin kullandığı sosyal medya hesapları ve takipçi sayıları: Twitter (1433), Facebook (723), Instagram (857), Spotify (113), YouTube (60), Foursquare, Snapchat, Flickr ve Pinterest'tir. Sosyal medya platformlarının paylaşım ve kullanım stratejisinde yükselen veya düşen sosyal medya eğilimleri dikkate alınmaktadır. Aktif olarak kullanılan sosyal medya hesaplarına (YouTube, Twitter, Facebook, Instagram ve Spotify) ait takipçi sayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Aktif olarak kullanılan sosyal medya hesapları

YouTube	Twitter	Facebook	Instagram	Spotify
60	1433	723	857	113

MEF Üniversitesi Kütüphanesi sosyal medya hesaplarında kurum desteği her zaman hissedilmektedir. Kütüphane hesabından paylaşılan gönderiler her zaman üniversitenin kurum hesaplarından da paylaşılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. MEF Üniversitesi tarafından retweet edilmiş MEF Üniversitesi Kütüphanesi Tweet paylaşımı

MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nin etkili sosyal medya kullanımının bir sonucu olarak kullanıcıları ile arasındaki etkileşim her geçen gün artarak devam etmektedir. Örnek olarak; kütüphane Twitter hesabında Mart 2019 - Mart 2020 arasında toplam 468.600 kişiye erişilirken, salgın dönemi olan Mart 2020 - Mart 2021 arasında 699.260 kişiye erişimin sağlandığı tespit edilmiştir. Bu erişim istatistiği salgın döneminde sosyal medya paylaşım takviminde bir değişiklik yapılmadan elde edilmiştir.

Tablo 3

MEF Üniversitesi Kütüphanesi sosyal medya hesapları pandemi öncesi ve sonrası yıllık paylaşım sayıları

Paylaşım Sayısı	Twitter
-----------------	---------

2019 Mart - 2020 Mart (Pandemi Öncesi)	202
2020 Mart - 2021 Mart (Pandemi Sonrası)	232

MEF Üniversitesi Kütüphane Sosyal Medya Paylaşım Örnekleri

Salgın döneminde sosyal medya platformları üzerinden yapılan paylaşımlar ile mevcut takipçi sayılarının çok üzerinde kişiye erişilmiş ve paylaşımlar görüntülenmiştir. MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nin hesabının bulunduğu Instagram, Facebook ve Twitter'da yapılan paylaşım örnekleri aşağıda yer almaktadır (Şekil 2, 3, 4). Instagram'da paylaşılan Reels videosunun erişimi 8.444, Twitter platformunda paylaşılan bir tweetin erişim sayısı 40.719 ve Facebook platformunda paylaşılan bir gönderinin erişim sayısı 1.107 olmuştur. Bu platformlardaki takipçi sayılarına bakıldığında erişim sayılarının çok yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Reels Videosu İstatistikleri

Bu karantınayı klasikleşmiş olan Harry Potter s...

İlmi Sinfonia Harry Potter · Harry Potter

2 Mayıs 2021 · Süre: 0:13

Bazı bölgelerdeki gizlilik kuralları nedeniyle mesajlaşmayla ilgili istatistikler (örneğin paylaşımlar ve yanıtlar) beklenenden düşük olabilir. [Daha Fazla Bilgi](#)

Keşif ⓘ

Erişilen Hesaplar	--
Oynatımlar	8.445

Etkileşimler ⓘ

Beğenmeler	73
Yorumlar	2
Paylaşımlar	--
Kaydetme	2

Şekil 2. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Instagram Reels videosu istatistiği

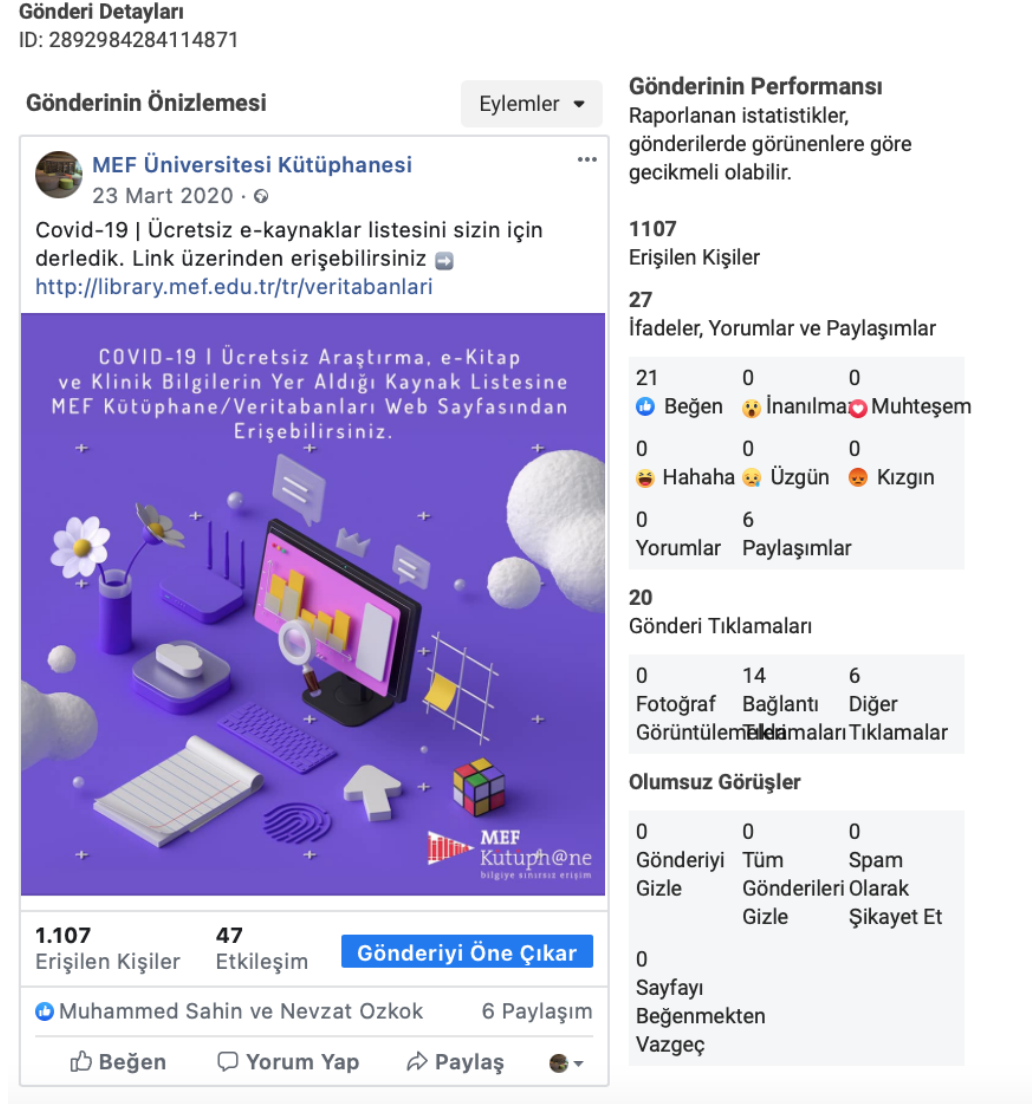

Görüntülenme sayısı

40.768

kullanıcıların bu Tweeti Twitter'da görme sayısı

Şekil 3. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Tweet paylaşım istatistiği

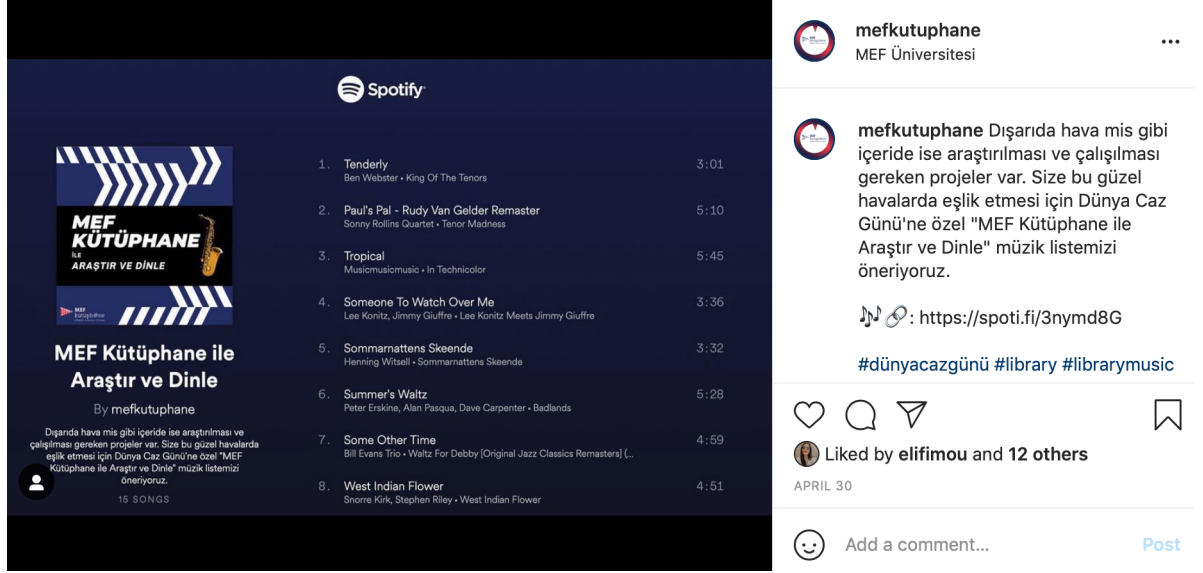

Şekil 4. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Facebook paylaşım istatistiği

MEF Üniversitesi Kütüphanesi kullanıcılarının zorlu geçen proje dönemlerinde motivasyonlarını arttırmak, onların her zaman yanında olduğunu hissettirmek amacı ile paylaşımlar yapmaktadır (Şekil 5, 6).

Farklı sosyal medya platformları üzerinden MEF Üniversitesi Kütüphanesi'ne ait olan sosyal medya hesaplarının tanıtımı yapılmakta ve birbirleri ile bütünleşmiş bir yapı oluşturulmaktadır. Bu tür paylaşımlar kullanıcıya kaynak tanıtımı yapılırken ya da farkındalık oluşturmak amacıyla yapılmaktadır (Şekil 7, 8).

Şekil 7. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Spotify hesabını tanıtan Instagram paylaşımı 1

Şekil 8. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Spotify hesabını tanıtan Instagram paylaşımı 2

Salgın sürecinde kullanıcılar ile etkileşimde olmanın avantajı yaşanmıştır. Sosyal medya üzerinden bildirimde bulunan kullanıcıların özlemleri, kütüphane hizmetlerinden memnuniyetini belirten ve diğer kullanıcılara önerileri olan gönderileri paylaşılmıştır. Akademik çalışmalara önemli katkılar sunan MEF Üniversitesi akademisyenlerini ve onların yayınlarını, ilgili önemli günlerde ön plana çıkararak kullanıcı etkileşimi arttırılmıştır. Artan kullanıcı etkileşimleri MEF Üniversitesi Kütüphane personelini motive etmiş, benzer paylaşımların yapılması konusunda çalışmalar yapılmıştır (Şekil 9, 10, 11).

Şekil 9. MEF Üniversitesi Kütüphanesi kullanıcıları Tweet paylaşımı 1

Pelin Işıntan
@superpel

Öğrenci arkadaşlara hatırlatalım, evinize dönerken yanınıza kanun almamış olabilirsiniz. İyi yapmışsınız :) çünkü bunların hepsi online bulunabilir. Bunun yanında kitaba erişmek istiyorsanız @MEFKutuphane sayfasından veritabanlarına ulaşabilirsiniz.

ÖS 11:09 · 15 Nis 2020 · Twitter for iPhone

5 Retweet 1 Alıntı Tweet 34 Beğeni

Şekil 10. MEF Üniversitesi Kütüphanesi kullanıcıları Tweet paylaşımı 2

Şekil 11. MEF Üniversitesi akademisyenlerini ve MEF Üniversitesi Kütüphane koleksiyonlarını tanıtan Tweet paylaşımı

MEF Üniversitesi Kütüphanesi'nin yapmış olduğu iş birliği çalışmaları, ortaklıkları ve başarıları da sosyal medya hesapları üzerinden paylaşılmıştır. Bu paylaşımlar da büyük etkileşim almıştır (Şekil 12, 13).

Krizler Fırsat Yaratır mı? Covid-19 Sürecinde Akademik Kütüphaneler, Yenilenmiş Bir Vizyon: "MEF Üniversitesi Kütüphanesi" – Bahar Biçen Aras, Ramazan Çelik, İpek Yazar

MEF Kütüphane @MEFKutuphane · 9 Mar

MEF Kütüphane Direktörü **Ertuğrul Çimen'in komite sekreteri** olduğu IFLA Document Delivery Resource Sharing Grubu, IFLA'nın küresel etki sağlayan yüksek kalitedeki faaliyetlere layık gördüğü "IFLA Dynamic Unit and Impact" ödülünü kazanmıştır. Ayrıntılar: bit.ly/3bsnc5P

MEF Üniversitesi ve diğer 3 kişi

Şekil 12. MEF Üniversitesi Kütüphanesi iş birlikler ve başarılar hakkındaki Tweet paylaşımı 1

HERMES PROJECT
ERASMUS+

Şekil 13. MEF Üniversitesi Kütüphanesi iş birlikler ve başarılar hakkındaki Tweet paylaşımı 2

Teknik Hizmetler Birimi

Uzaktan çalışma düzenlemeleri tarihsel olarak teknik hizmetlerde çeşitli nedenlerle uygulanmıştır, ancak şimdiye kadar küresel bir salgın bunlardan biri olmamıştır (Craft, 2020, s. 230). COVID-19 salgını nedeni ile MEF Üniversitesi eğitime çevrim içi olarak devam etmeye başlayınca Kütüphane hizmetleri de çevrim içi verilmeye başlanmıştır. Kütüphanenin mutfağı olan Teknik Hizmetler Biriminde görevli personel de satın alınan basılı yayınların hizmete sunulması ve kayıtların otomasyon programı üzerinde mesleki standartlara göre oluşturulabilmesi için çalışmalarına uzaktan erişim aracılığı ile devam etmiştir.

Teknik Hizmetler Birimi kataloglama, sınıflama ve sağlama hizmetlerini yürütmektedir. Kaynak Tanımlama ve Erişim (Resource Description and Access (RDA)) Kataloglama kurallarına uygun olarak katalog verilerini oluşturmakta, Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi (Library of Congress Classification) (LCC)) ve Kongre Kütüphanesi Konu Başlıklarını (Library of Congress Subject Headings (LCSH)) kullanmaktadır. Verilerin kaydedilmesini sağlamak amacı ile Sirsi Dynex Otomasyon programı kullanılmaktadır.

Pandemi ilan edilmeden önce Teknik Hizmetler Biriminde satın alınan yayınların katalog kayıtlarının üretilmesine yönelik standart iş akışı aşağıdaki gibidir:

- Satın alınacak yayınların listesi oluşturulur.
- Satın alma aracılığı ile kitapların siparişi verilir.
- Siparişi verilen yayınların excel dosyasında hazırlanan geçici katalog kayıtları kütüphane otomasyon sistemine aktarılır.
- Satın alınan kitaplar kütüphaneye gelir.
- Faturalardan kitapların kontrolü yapılır.
- Barkod etiketi yapıştırılır.
- Mühürleme işlemleri yapılır.
- Manyetik bant takılır.
- Fatura bilgileri yazılır.
- Kitaplar kataloglanmak üzere depodaki raflara kaldırılır.
- Kitapların katalog kayıtları üretilir.

Yukarıda bahsedilen işlemler ofis ortamında yapılırken pandemi nedeni ile evlere taşınmak zorunda kalınmıştır. MEF Üniversitesi Kütüphanesi Teknik Hizmetler Birimi pandeminin ilanından itibaren dönüşümlü çalışmaya başlamış, daha sonra haftada bir gün, bir kütüphane personelinin kütüphaneye giderek acil yapılacak işleri yaptığı nöbetleşe çalışma düzenine

geçilmiştir. Bu nedenle evden çalışırken yapılan işlerin kesintiye uğramaması için bir planlamaya gidilmesi gerekmiştir. Teknik Hizmetler Birimi için özellikle satın alınmış basılı kitapların vakit kaybetmeden kataloglanarak verilerin otomasyon programı üzerinde mesleki standartlara göre oluşturulması ve okuyucunun hizmetine sunulması ilk öncelik olmuştur. Bunun nedeni satın alınan yayınların akademisyen, idari personel ve öğrenciler tarafından satın alınmasının talep edilmiş olmasıdır.

Bir yol haritasının belirlenmesi ve kataloglama işlemlerine başlanabilmesi için 06.04.2020 tarihinde "Hangouts" üzerinden bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda uzaktan erişim ile program üzerinden katalog kayıtlarının nasıl üretileceği görüşülmüş ve kararlar alınmıştır. Toplantıya Teknik Hizmetler Birim Sorumlusu, Kütüphane Direktörü, Kütüphane Bilişim İletişim Teknolojileri Birim Sorumlusu, gece vardiya kütüphanecileri ve yarı zamanlı asistan kütüphaneciler katılmıştır. Toplantı sonrasında gece vardiyası kütüphanecileri ve yarı zamanlı kütüphanecilerin evden kataloglama çalışmalarına destek vermelerine karar verilmiştir. Böylece vardiyalı ve sözleşmeli çalışan kütüphanecilerin sözleşmelerinin devamı ile mağduriyetlerinin önlenmesi ve iş gücünden faydalanılması hedeflenmiştir. Ayrıca personelin evden çalışırken donanım (bilgisayar), yazılım (program) ve erişim (internet) ihtiyaçları belirlenmiştir. Personelin kataloglama yapabileceği kütüphane otomasyon programı ve bu programa erişimi sağlayacak VPN (Virtual private network, Sanal özel ağ) ayarlarının yapılabilmesi için hem Kütüphane Bilişim İletişim Teknolojileri Birimi hem de Üniversite Bilgi İşlem Direktörlüğü'nün görüşmeleri başlamış, gerekli destek alınarak personelin sorunsuz veri girişlerini yapması için uygun altyapı hazır edilmiştir.

Kataloglama kütüphanecilerinin ihtiyaçları karşılanırken işlerin takibi için bir planlama yapılmıştır. Satın alınacak kitapların Google E-Tablolar dosyası üzerinde oluşturulan listesi Google Drive'da ortak çalışma için kullanıma açılmıştır (Şekil 14). Bu dosya "ISBN", "yazar", "çeviren", "editör", "yayın adı", "yayın tarihi", "basım bilgisi", "satın alınan firma bilgisi", "kataloglamayı yapan kütüphaneci bilgisi", "geçici demirbaş numarası" ve "katalog kaydı tamamlandı" bilgisi yer almaktadır. Kütüphaneciler isimlerinin karşısında yer alan kitapları kataloglamışlar, ayrıntılı bilgiler için kitabın basıldığı yayınevi web sayfasından yararlanmışlardır. Ayrıntılı bilgiler; içindekiler ve özet bilgisini içermektedir. Veri girişi yapan kütüphaneciler sınıflama, konu başlığı belirleme ve otorite oluşturma işlemlerini yapmamışlardır. Katalog kayıtlarının kontrolü, sınıflama ve konu başlığının verilmesi ile otoritelerin oluşturulması işlemleri Teknik Hizmetler Birim Sorumlusu tarafından yapılmıştır. Kataloglama personeli veri girişini tamamladıktan sonra ortak çalışma dosyası üzerinde yer alan "*Kataloglama Kaydı Tamamlandı*" kutucuğunu işaretlemiş ve bir sonraki kitabın kataloglamasına geçmiştir.

Krizler Fırsat Yaratır mı? Covid-19 Sürecinde Akademik Kütüphaneler, Yenilenmiş Bir Vizyon: "MEF Üniversitesi Kütüphanesi" – Bahar Biçen Aras, Ramazan Çelik, İpek Yazar

Sıra	ISBN	Yazar	Ceviren / Editör	Yayın Adı	Yayımlayan	Yayın Tarihi	Basım	Dil	Kopya Sayısı	Firma	Personel	Geçici Demirbaş No	Katalog Kaydı Tamamlandı
1	9786051980119	Mariana Enriquez	Seda Ersavcı	Yangında Kaybettiklerimiz	Domingo Yayınevi	2017		Türkçe	1	Çağlayan	Hayriye	GD0001	☐
2	9789750741180	Aziz Gökdemir		Yangından Sonra	Can Yayınları	2019	1. bs.	Türkçe	1	Çağlayan	Tuğba	GD0002	☐
3	9786051923154	Kimberly Belle	Mehmet Gürsel	Yanış Rota	Hep Kitap	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Tunahan	GD0003	☐
4	9789751037602	Can Yılmaz		Yap Bi Babalık	İnkilap Kitabevi	2017		Türkçe	1	Çağlayan	Yağmur	GD0004	☐
5	9789750526831	Onur Eylül Kara	Tanıl Bora	Yapabileceğimizi Yapmak	İletişim Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Zehra	GD0005	☐
6	9789750524233	Martha C. Nussli	Selda Sonmucud	Yapabilirlikler Yaratmak	İletişim Yayınları	2018		Türkçe	1	Çağlayan	Hayriye	GD0006	☐
7	9789750527319	Christophe Chab	Can Belge	Yapayalnız	İletişim Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Tuğba	GD0007	☐
8	9789750845598	Kolektif		Yapı Kredi Koleksiyonu'ndan Renkler	Yapı Kredi Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Tunahan	GD0008	☐
9	9786059331708	Vefa Salman		Yaptıklarım Yazdıklarım	Asi Kitap	2017		Türkçe	1	Çağlayan	Yağmur	GD0009	☐
10	9786051980850	David Eagleman	Zeynep Arık Toz	Yaratıcı Tür: Fikirler Dünyası Nasıl Yeniden Yaratılır	Domingo Yayınevi	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Zehra	GD0010	☐
11	9786052235003	Mürsel Çavuş		Yaratıcı Yazarıklık Defteri	Yitik Ülke Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Hayriye	GD0011	☐
12	9789753480079	Rifat Ilgaz		Yarenlik - Şiirler 1943	Çınar Yayınları	2015		Türkçe	1	Çağlayan	Tuğba	GD0012	☐
13	9786051854298	Ömer Erdem		Yarın Ağaçlar	Everest Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Tunahan	GD0013	☐
14	9789750740602	Stefan Zweig	Ahmet Cemal	Yarın Ağaçlar	Can Yayınları	2019	1. bs.	Türkçe	1	Çağlayan	Yağmur	GD0014	☐
15	9786050966473	Harun Candan		Yarın Ağaçlar	Doğan Kitap	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Zehra	GD0015	☐
16	9789753480345	Rifat Ilgaz		Yaşadıkça - Şiirler 1948	Çınar Yayınları	2015		Türkçe	1	Çağlayan	Hayriye	GD0016	☐
17	9789750844744		Aslan Erdem / B	Yaşanmış Ağır Bir Ezgi - Onat Kutlar İçin Bir Harit	Yapı Kredi Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Tuğba	GD0017	☐
18	9789750407970	S. Siza Yilancıoğlu		Yaşar Kemal: İnsan, Toplum, Dünyayı Kucaklamak	Literatür Yayıncılığı	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Tunahan	GD0018	☐
19	9786054729388	Maylis De Keran	Duygu Dalgakıran	Yaşayanın Onarmak	Domingo Yayınevi	2015		Türkçe	1	Çağlayan	Yağmur	GD0019	☐
20	9789750845482	Oktay Rifat		Yaşayıp Ölmek Ağz ve Avarlık Üstüne Şiirler	Yapı Kredi Yayınları	2019		Türkçe	1	Çağlayan	Zehra	GD0020	☐
21	9789752207608	Thierry Murat	Nazlı Ekin Avcı	Yaşlı Adam ve Deniz (Resimli Roman)	Bilgi Yayınevi	2019	1. bs.	Türkçe	1	Çağlayan	Hayriye	GD0021	☐
22	9786056260407	David Whitehouse	Berrak Göçer, Er	Yatak	Domingo Yayınevi	2011		Türkçe	1	Çağlayan	Tuğba	GD0022	☐
23	9786059782517	Mehtap Erel		Yatır	Yitik Ülke Yayınları	2016		Türkçe	1	Çağlayan	Tunahan	GD0023	☐
24	9786056548000	Necdet Saraç		Yavuz'un Aklı (İdris-i Bittisi)	Asi Kitap	2015		Türkçe	1	Çağlayan	Yağmur	GD0024	☐
25	9786051922072	Carrie Elks	Merve Özcan	Yaz Gecesi Rüyası	Hep Kitap			Türkçe	1	Çağlayan	Zehra	GD0025	☐

Şekil 14. Katalog kaydı üretilecek yayım bilgileri

Çalışmanın kontrolü ve günlük istatistik verilerinin sorunsuz toplanması ve bu verilere erişilebilmesi için Google Drive, E-Tablolar'da açılan ortak çalışma dosyasında istatistiki veriler girilmiştir (Şekil 15). Söz konusu dosyada istenen bilgiler; demirbaş numarası, kataloglama yapıldı, içindekiler sayısı, içindekiler satır sayısı, veri girişi başlangıç tarih, veri girişi bitiş tarihi, onay ve notlardır. Kataloglama işlemlerinden sonra girilecek bu bilgilerden notlar alanında karşılaşılan zorluklar ya da sorular iletilmiş, kontrolü yapan Birim sorumlusu tarafından notların cevapları anlık yazılarak gereksiz e-posta yazışmaları yerine kısa sürede çözüm üretilmiştir.

	Yayın Demirbaş	Kataloglama Yapıldı	İçindekiler Sayfa Sayısı	İçindekiler Satır Sayısı	Teknik Hizmetlerin Yayını Verdiği Tarih	Veri Girişi Başlangıç Tarihi	Veri Girişi Bitiş Tarihi	Yayının Teknik Hizmetlere Teslim Tarihi	Bahar Biçen Aras Yayın Sorunsuz Girdi	Hayriye	Tuğba	Zehra	Çalışma Saatleri	Toplam Çalışma Süresi
1	1	☐							☐		☐			
2	2	☐							☐		☐			
3	3	☐							☐		☐			
4		☐							☐		☐			
5		☐							☐		☐			
6		☐							☐		☐			
7		☐							☐		☐			
8		☐							☐		☐			
9		☐							☐		☐			
10		☐							☐		☐			
11		☐							☐		☐			
12		☐							☐		☐			
13		☐							☐		☐			

Şekil 15. İstatistiki veri giriş ekranı

10 Nisan 2020, Cuma günü Hangouts üzerinden gerçekleştirilen ve son gelişmelerin değerlendirildiği toplantı yapılmış, ekibe kütüphanede asistan öğrenci olarak çalışan personelin de kataloglama çalışmalarına katılması kararlaştırılmıştır. Toplam 5 personelin katalog

verilerini oluşturacağı çalışmada herkesin yapacağı işler yeniden değerlendirilmiştir. Her personelin kullanacağı bilgisayar, internet bağlantısı ve otomasyon programları kontrol edilmiştir. Yapılan kontrollerde veri girişi için uygun şartların sağlandığı gözlenmiş ve 10.04.2020, Cuma günü öğleden sonra veri girişleri başlatılmıştır. Personelin RDA ile kataloglama yapacağı göz önünde tutularak günde 15-20 arasında kitabı kataloglaması öngörülmüştür.

Veri girişi sırasında uyulması gereken kurallar aşağıda belirtilmiştir:

- RDA (Resource Description and Access = Kaynak tanımlama ve erişim)'ya göre katalog kayıtlarının üretilmesi

- Orijinal katalog kaydının üretilmesi
- MEF Üniversitesi Kütüphanesi kataloglama politikasına uygun kayıtların üretilmesi
- Günlük olarak yapılan işlerin istatistiki verilerinin Google Drive ortak dosyasına girilmesi

- İletişim için Hangouts uygulamasının kullanılması

- Her personelin ulaşılabilir olması (telefon, e-posta, Hangouts vb.)

Katalog kayıtlarının kontrolünde neredeyse sıfır hata ile kataloglama yapıldığı görülmüştür, bu sonucun önceden hazırlanan yol haritasının tam olarak uygulanması ile elde edildiği söylenebilir. Çalışmanın kontrolü için yapılan planlama şu şekildedir:

- Haftalık çevrim içi toplantı (Sorunlar, öneriler vb.)

- Haftalık rapor (Teknik Hizmetler Birim Sorumlusu tarafından Kütüphane Direktörüne haftalık rapor)

- İhtiyaç halinde çevrim içi bireysel görüşmeler (Karşılaşılan sorunlar için bireysel toplantılar)

- Hangouts'ta oluşturulan grup üzerinden sorulara yanıtlar (Farklı saatlerde çalışan personelin sorularına anlık yanıt verilebilmesi için oluşturulmuş olan Teknik Hizmetler Grubu içinde bir çalışanın yazdığı soruya diğer çalışanlardan anlık yanıt verilmesi, çözülemeyen sorunlara Birim Sorumlusunun müdahale etmesi ile e-posta ve telefon trafiği azaltılmıştır.)

- Sadece iş toplantısı değil

- Kaygı

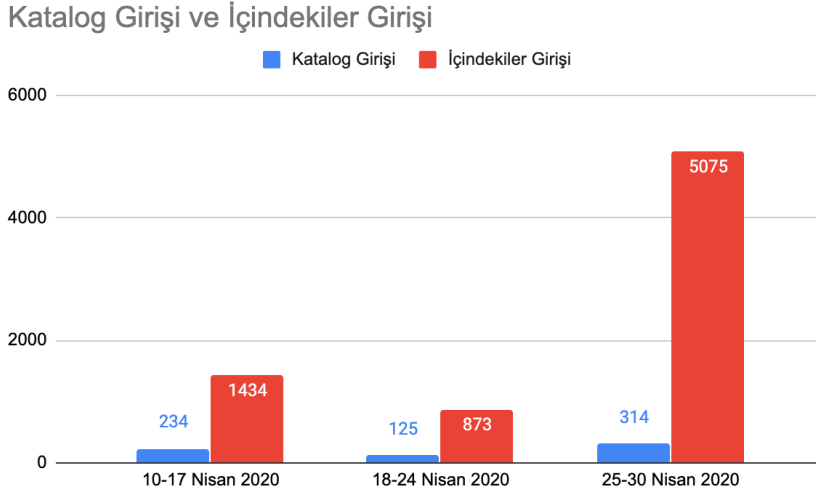
- Sağlık problemleri

- Güncel konular hakkında konuşmalar'dır.

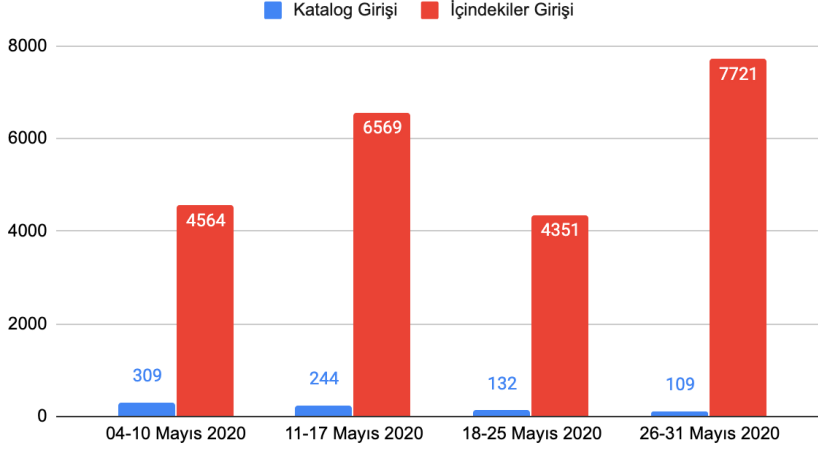

7 hafta boyunca evden çalışan 5 personel ile veri girişi yapılmıştır. Personelin uyum sağlaması süreci sonrasında veri girişlerinde bir standarta ulaşılmıştır. Veri giriş sayılarında personel arasında farklar görülmektedir. Bunun nedenleri; teknolojik kısıtlamalar (İnternet bağlantı problemi), katalog kayıtlarında standardın sağlanması için kayıtların sık sık kontrolü, kataloglanan kitapların türü nedeni ile kısa sürede kayıt üretilmesi ya da içindikiler bilgisinin geniş olması nedeni ile uzun sürede kayıt üretilmesi ve girişi yapılacak yayınların bitmesi üzerine önceden katalog kayıtları üretilen yayınların sadece içindikiler bilgisinin girilmesidir. İlk 3 hafta sonunda (10.04.2020-30.4.2020) personelin oluşturduğu katalog kaydı sayısı toplamda 673, girilen içindikiler bilgi sayısı 7.382'dir (Grafik 4). Sonraki 4 hafta sonunda (2.05.2020-31.05.2020) personelin oluşturduğu katalog kaydı sayısı ise toplamda 794, girilen içindikiler bilgi sayısı 21.509'dur (Grafik 5).

Grafik 4. Nisan Ayı toplam katalog girişi ve içindikiler girişi

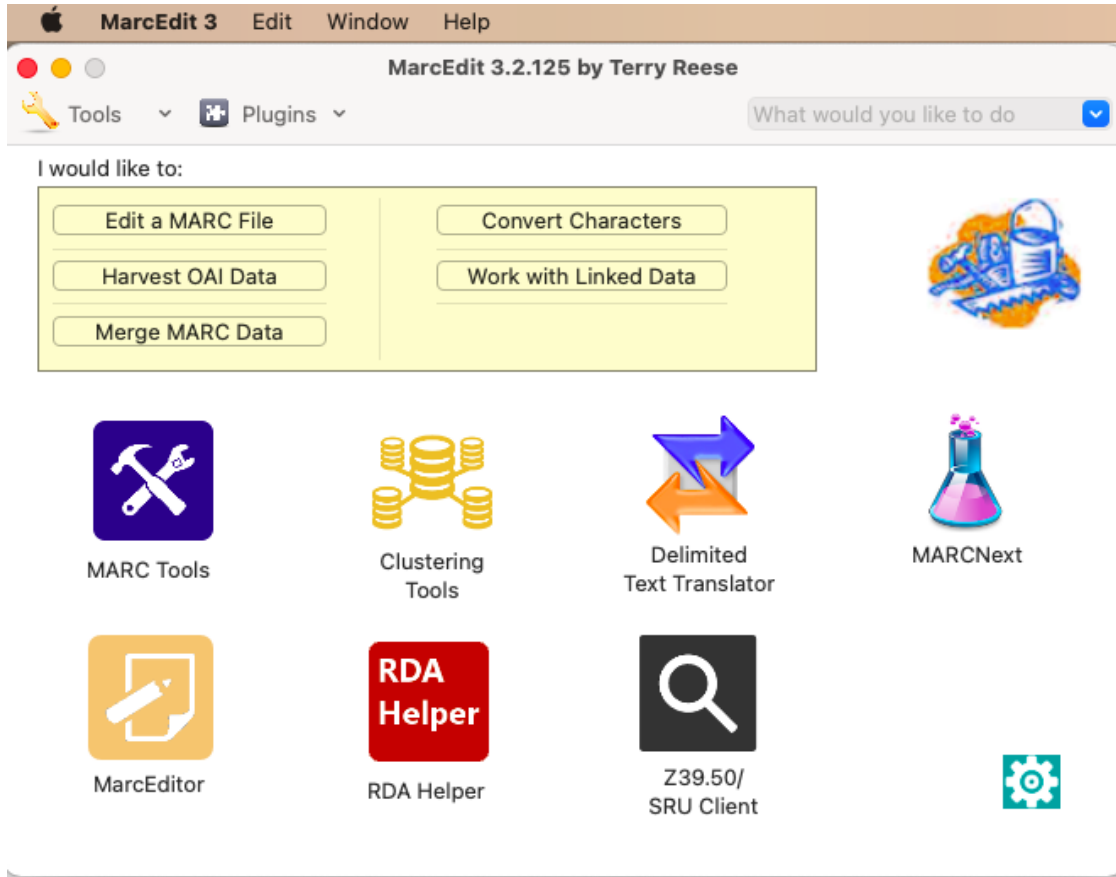
Katalog Girişi ve İçindekiler Girişi

Grafik 5. Mayıs Ayı toplam katalog girişi ve içindekiler girişi

Ayrıca kütüphane otomasyon programına erişimin olmadığı zamanlarda özellikle satın alınmış akademik kitapların hızla kullanıma sunulması amacı ile MARC Edit ve TextEdit üzerinde MARC kayıtları üretilmiştir. Bu durum daha sonra kullanılan program içine kayıtların aktarımlarının yapılmasını kolaylaştırmıştır (Şekil 18, Şekil 19).

Şekil 19. MarcEdit ekran görüntüsü

Sonuç

Genel olarak bir değerlendirme yaptığımızda görüyoruz ki salgın süreci ve yasaklar kullanıcıların kütüphaneye gitmelerine engel olsa da kütüphane binası kullanıcılar için hala çok çekici bir yer olma özelliğini korumakta, kütüphane ortamında çalışma yapmak isteyen kullanıcılar sık sık bu isteklerini ifade etmektedirler.

Uzaktan çalışmaya uyum sağlamakta sorun yaşayan kütüphaneler ve kütüphaneciler için uzaktan çalışma ortamları oluşturulurken teknoloji bir engel olarak görülmemelidir çünkü teknoloji uzaktan çalışma için uygundur. Bu teknolojiler şunları içerir:

- VPN istemcisi
- VOIP telefonu
- Dizüstü bilgisayar
- Akıllı telefon ve / veya tablet
- Web konferans yazılımı
- Anlık ileti (IM) yazılımı

- E-posta (Rysavy & Michalak, 2020, s. 535)

Donanım, yazılım ve İnternet bağlantısı dahil olmak üzere teknoloji erişimi, başarılı bir uzaktan çalışma için kritik öneme sahiptir. Kurumsal ortamlarda, genellikle personelin işlerini yerine getirmesini destekleyen teknolojilere erişimin organizasyonel olarak sağlanması ve kontrolü vardır. Uzaktan çalışma durumlarında - özellikle personelin evlerinden veya çalışmak için seçtikleri diğer ortamlarda çalıştığı durumlarda - kuruluş, İnternet bağlantısı, diğer teknolojilerin kullanılabilirliği ve kalite sorunu yaratan çalışma alanı koşulları üzerindeki kontrolü büyük ölçüde azaltmış olabilir (Biçen Aras & Çolaklar, 2015, s. 230).

Kütüphaneler araştırmacılar için veri toplama, saklama, analiz etme, yorumlama ve kütüphane kullanıcıları arasında bilginin yayılmasında hayati bir rol oynar. Kütüphane içinde yer alan her birimde kütüphaneciler de günceli yakalamalı, kendini geliştirmelidir. Bunun için öncelikle kütüphane yönetimi bu ortamı sağlamalıdır. Gelişim tek taraflı değildir. Teknoloji her alanda olduğu gibi mesleğimizde de olmazsa olmazımızdır. Kütüphane yönetiminin çalışanlarına sunduğu imkanlar çerçevesinde çalışanlar uzaktan çalışabilir. Bilgisayarı olmayan, teknoloji ile arası iyi olmayan çalışanlardan belli bir işi yapması beklenemez.

Uzaktan çalışmanın uygulanması, işverenler açısından maliyet tasarrufu için başka fırsatlara da izin verebilir (Craft, 2020, s. 230). Ayrıca kütüphanelerin pandemi koşulları nedeni ile personelin uzaktan çalışmasına ne kadar süre devam edeceği de bilinmemektedir (Craft, 2020, ss. 230–231). Evden çalışma, köklü değişime hazırlıklı olmayan kütüphane personeli için ani bir karar olmuştur. Evde çalışmak, kullanıma hazır bir bilgisayar ve altyapı gerektirir. MEF Üniversitesi'nin kütüphane yönetimine sunduğu "bütçe, teknoloji, motivasyon ve diğer olanaklar" sayesinde pandemi sürecinde zorluk yaşanmamıştır.

Horizon 2021 Raporu ("2021 EDUCAUSE Horizon Report Teaching and Learning Edition, April 26, 2021", 2021) yeni normalde eğitim alanında 6 eğilim ön plana çıkmıştır. Bunlar;

- Yapay zekâ,
- Karma/harmanlanmış ve hibrit ders modelleri,
- Öğrenme analitikleri,
- Mikrokrediler,
- Açık eğitsel kaynaklar,
- Kaliteli çevrim içi öğrenmedir.

COVID-19 salgını sürecinde elektronik kaynakların, internet erişimi ve eğitimin anahtarı olarak öneminin arttığı görülmektedir. E-kaynak kullanımı her geçen gün artarak devam etmiştir. MEF Üniversitesi Kütüphanesi de bu krizi fırsata dönüştürerek e-kaynak kullanımında %60 oranında bir artış sağlamıştır.

Birçok kütüphane uzaktan çalışmaya geçmeden önce kapsamlı planlama yapma fırsatı bulamamıştır. Ancak uzun yıllardır kütüphane hizmetlerinin 7/24 verilmesi yönündeki çalışmalar, bu dönemde önemli bir farkındalık yaratarak kullanıcıların mağduriyetini önemli ölçüde engellemiştir (Craft, 2020, ss. 227–228).

Salgınla birlikte ortaya çıkan yeni hizmet sürecinin sorunsuz sürdürülebilmesi yeni düzene adaptasyon için kurumsal olarak sağlanan bütçe, teknoloji ve motivasyonla birlikte MEF Üniversitesi Kütüphanesi bu krizi fırsata dönüştürmüştür. Değişen eğitim - öğretim sistemi, telif hakları, basılı yayınlara erişim sorunu ve kısıtlamalar beraberinde kütüphane e-kaynaklarının artırılması ve çeşitlenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Abone veritabanı sayısı 36'dan 42'ye yükselirken ihtiyaçları karşılayacak çeşitli e-kaynak koleksiyonları satın alınarak erişim sağlanan e-kitap sayısı da arttırılmıştır.

RSCVD sistemi üzerinden yüksek oranda yayın talebi gelmektedir ve bu taleplerin karşılanma oranı %49 düzeyindedir. Kullanıcılarda oluşan memnuniyet üzerine RSCVD sisteminin devamına karar verilmiş, bu girişim için Avrupa Birliği Proje başvurusu yapılmış ve bu başvuru kabul edilmiştir. Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu (IFLA) tarafından 45'ten fazla alt birim arasından seçilen ve Federasyonun küresel hedeflerine katkı sağlayan, aktif çalışmalar yürüten birimlere her yıl "Dinamik Birim ve Etki Ödülü" verilmektedir. Bu yıl RSCVD girişimi IFLA Doküman Sağlama ve Kaynak Paylaşımı Komitesi "Dinamik Birim ve Etki" ödülüne layık görülmüştür (Çelik, 2020).

Öneriler:

- Zorluğun üstesinden gelmek için fırsatların keşfedilmesi, becerilerinin değerlendirilmesi ve mevcut durumun ölçülmesi önemlidir.
- Vizyon oluşturma önemlidir.
- Yeni normal için hazırlıklı olunmalıdır.
- Teknolojiye uyum sağlanmalı, iyi bir teknoloji okuryazarı olunmalıdır.
- Kütüphane personelinin evden çalışabilmesi için uygun ortam hazır edilmelidir (bilgisayar, internet vb.).
- Belgeler üzerinden ortak çalışılabilecek platformlar kullanılmalıdır (Google, Microsoft, ortak takvim kullanımı vb.).
- Uzaktan erişime uygun kütüphane otomasyon programları kullanılmalıdır.
- Az bilinen ya da bilinmeyen programların öğrenilmesi (Any Desk, Zoom, Google Meet vb.) kullanıcılar ile anlık etkileşimlerde önemli ve faydalıdır.
- Kütüphane hizmet tanıtımının yapıldığı tasarımlarda kullanılmak üzere gerekli programlar alınmalıdır (Adobe Creative Cloud, Canva Premium, Offeo Premium vb.).
- Gerekli olan abonelikler (Classification Web, Adobe vb.) yapılmalıdır.

- Kütüphane içindeki diğer birimler ile ortak çalışmalar yapılmalıdır (Bilişim ve İletişim Teknoloji Birimi gibi).

- Üniversitenin diğer birimleri ile ortak çalışma önemlidir. İş birlikleri sorunların anında çözümünü sağlamaktadır (Bilgi İşlem Direktörlüğü, Fakülte Sekreterlikleri, Öğrenci Dekanlığı, Öğrenci İşleri, Mali İşler Direktörlüğü, Kurumsal İlişkiler Direktörlüğü).

- Bilişim teknolojilerinden sorumlu bir personelin istihdam edilmesi ya da bu konuda kendini geliştirmeye açık bir personelin gerekli eğitimlerle desteklenmesi yararlı olacaktır.

- Kütüphane kullanıcılarına ulaşmanın yenilikçi yollarının bulunması faydalı olacaktır.

- Kütüphane kaynak ve hizmetlerinin tanıtım ve farkındalık yaratma faaliyetlerine ağırlık verilmesi yarar sağlayacaktır.

- Kütüphaneler sosyal medya hesapları açmalıdır.

- Her kütüphanenin yazılı bir sosyal medya politikası olmalıdır.

- Sosyal medya ile ilgilenen sosyal medya kütüphanecisi görev almalıdır.

- Sipariş listelerinden kısaltılmış düzeyde kataloglama kayıtları oluşturulabilir.

- Kurallara uygun katalog kayıtlarının üretilmesi için MARCEdit ve TextEdit kullanılmalıdır.

- RDA ile katalog kaydı üreten kütüphaneler için:
- satır satır bilgilerin girilmesi yerine içindekiler sayfalarının taranıp 856 alanında gösterilecek bağlantı üzerinden bu bilgilere erişim (bunu yapan kütüphaneler mevcut) sağlanmalıdır.

- Standarta uygun hazır katalog kayıtlarının kullanılması (kopya katalog), kayıtlarda tekrarı önlemekte, vakit ve emek kaybının önüne geçmektedir. Bu nedenle;

- Toplu katalog kullanımı, standartlara uygun toplu katalog oluşturulması çalışmaları önemlidir.

- Mesleki derneklerin öncülüğünde yayınevleri ile iş birlikleri (standartlara uygun katalog kayıtlarının oluşturulması) yapılmalıdır.

- Mesleki dernekler aracılığı ile yayınevlerinin kütüphaneci istihdamı ya da kütüphanecilerin yayınevlerine danışmanlık yapması sağlanmalıdır.

Kütüphaneler COVID-19 gibi beklenmeyen acil durumlar için bir *acil eylem planı* geliştirmelidir. Bu planlarını yazılı hale dönüştürerek politikalar oluşturmalıdır. Politikalar karşılaşılan acil durumlarda kütüphane yönetimi ve personelinin etkin bir şekilde müdahalesini kolaylaştırır. Kütüphane içinde bulunan her hizmet için ayrıntılı politikaların hazırlanması hem personel hem de kullanıcı için faydalı olacaktır (Biçen Aras, 2019). Bağlı bulunduğu kurumların politikalarını baz alarak politikalar geliştiren ve o yönde adım atan kütüphaneler salgın döneminde aldığı önlemler ve yaptığı uygulamalar ile bu dönemi rahat geçirmişlerdir.

Kaynakça

2021 EDUCAUSE Horizon Report Teaching and Learning Edition, April 26, 2021. (2021). Tarihinde adresinden erişildi <https://library.educause.edu/resources/2021/4/2021-educause-horizon-report-teaching-and-learning-edition>

Ali, M. Y., Naeem, S. Bin, Bhatti, R., Yousuf, M., Naeem, S. Bin, Digital, R. B., & Ali, M. Y. (2020). Digital Technologies Applications in the Provision of Library and Information Services in Health Crises Library and Information Services in Health Crises. *Journal of Hospital Librarianship*, 20(4), 342–351. <https://doi.org/10.1080/15323269.2020.1820127>

ANKOS-VI. Ulusal Online Akademik Kaynak Paylaşım Çalıştayı-Panel 5, 16-18 Kasım 2020. (2020). Tarihinde adresinden erişildi <https://www.youtube.com/watch?v=CJPYKpxGIDM>

Biçen Aras, B. (2014). University Libraries and Social Media Policies. *Journal of Balkan Libraries Union*, 2(1), 21. <https://doi.org/10.16918/bluj.58547>

Biçen Aras, B. (2019). Üniversite kütüphanelerinde politika oluşturma ihtiyacı ve İstanbul'daki Vakıf Üniversitesi kütüphanelerinde durum, 15 Eylül 2019. *Tarık Akan Toplantıları 2*.

Biçen Aras, B., & Çolaklar, H. (2015). Libraries, The Role of Social Media in the Promotion of University. *Journal of Library and Information Sciences*, 3(2). <https://doi.org/10.15640/jlis.v3n2a5>

Borah, G., Koc, M., & Kalita, M. (2020). Role of Electronic Resources (e-Resources) in Research amidst COVID-19 Pandemic : An Analysis in the Context of Assam. *International Journal of Modern Agriculture*, 9(3), 1076–1084.

Çelik, R. (2020). Pandemi Dönemi Ulusal ve Uluslararası Kaynak Paylaşımı Girişimleri. *VI. Ulusal Online Kaynak Paylaşım Çalıştayı 16-18 Kasım 2020*.

Çimen, E., Gürdal, G., Çuhadar, S., & Akbaytürk Çanak, T. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Sürecinde Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri. *Bilgi Dünyası*, 21(1), 167–203. <https://doi.org/10.15612/BD.2020.834>

Craft, A. R. (2020). Remote Work in Library Technical Services: Connecting Historical Perspectives to Realities of the Developing COVID-19 Pandemic. *Serials Review*, 46(3), 227–231. <https://doi.org/10.1080/00987913.2020.1806658>

Cribb, G. (1981). Kütüphanelerde kullanıcı eğitimi'nin önemi. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(2), 90–99.

Huffman, J. (2020). Free kittens? Usage of free library e-resources during the COVID-19 crisis By Jennifer Huffman, University of Wisconsin-Stevens Point Libraries. *Journal of Electronic Resources Librarianship*, 32(4), 322–328. <https://doi.org/10.1080/1941126X.2020.1822005>

İspir, Z., & Markuş, H. (2017). E-kaynak yönetimi ve e-kaynak yönetiminde kullanıcı eğitimlerinin önemi: Özyeğin Üniversitesi Kütüphanesi Örneği. *ÜNAK 2017 Akademik Kütüphanelerde Kaynak Yönetimi Sempozyumu 12-14 Ekim 2017, Atılım Üniversitesi, Ankara*, 91–101.

Khan, N. A., & Zainab, T. (2015). Virtual Reference Services in Modern Libraries. *International Journal of Digital Library Systems*, 5(2), 1–17. <https://doi.org/10.4018/ijdl.2015070101>

Kurulgan, M. (2013). Bilgi Teknolojilerinin Kütüphane/ Bilgi-Belge Merkezlerine Etkisi: Toplumsal, Yapısal, Yönetimsel ve İşlevsel Açılardan Bir İnceleme. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 27(3), 472–495.

Kütüphanelerarası İş Birliği Takip Sistemi (ILL). (2021). Tarihinde adresinden erişildi <http://kits.ankos.gen.tr/main.php>

Mageto, T. (2021). Design and Development of E-Library System: COVID-19 Pandemic Challenges. *Journal of Computer Sciences and Applications*, 9(1), 1–15. <https://doi.org/10.12691/jcsa-9-1-1>

Medawar, K., & Tabet, M. (2020). Library collections and services during Covid-19: Qatar National Library experience . *Alexandria: The Journal of National and International Library and Information Issues*, 30(2–3), 178–190. <https://doi.org/10.1177/0955749020986377>

Mehta, D., & Wang, X. (2020). COVID-19 and digital library services – a case study of a university library. *Digital Library Perspectives*, 36(4), 351–363. <https://doi.org/10.1108/DLP-05-2020-0030>

Rafiq, M., Batool, S. H., Ali, A. F., & Ullah, M. (2021). University libraries response to COVID-19 pandemic: A developing country perspective. *Journal of Academic Librarianship*, 47(1), 102280. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102280>

Rysavy, M. D. T., & Michalak, R. (2020). Working from Home: How We Managed Our Team Remotely with Technology. *Journal of Library Administration*, 60(5), 532–542. <https://doi.org/10.1080/01930826.2020.1760569>

Sukula, S. K., Ambedkar, B. R., & Babbar, P. (2020). Changing Digital Landscape of Academic Library Services during Covid-19 Pandemic with the Support of Remote Access: An example from JNU Library, New Delhi. *International Journal of Library Information Network*, 5(2), 1–15.

Tamaro, A. M. (2020). COVID 19 and Libraries in Italy. *International Information & Library Review*, 52(3), 216–220. <https://doi.org/10.1080/10572317.2020.1785172>

Temiz, S., & Salelkar, L. P. (2020). Innovation during crisis: exploring reaction of Swedish university libraries to COVID-19. *Digital Library Perspectives*, 36(4), 365–375. <https://doi.org/10.1108/DLP-05-2020-0029>

Tonta, Y. (2009). Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742–768.

Waizenegger, L., McKenna, B., Cai, W., & Bendz, T. (2020). An affordance perspective of team collaboration and enforced working from home during COVID-19. *European Journal of Information Systems*, 29(4), 429–442. <https://doi.org/10.1080/0960085X.2020.1800417>